

2018 - 2021

EINDVERSLAG
ECONOMISCHE
AGENDA
DUIN EN
BOLLENSTREEK

Inhoud

Klik op een onderwerp uit de inhoudsopgave om direct naar de pagina te gaan.

3	> Inleiding
4	> Boardleden Economic Board
5	> Tijdlijn
6	> De brede welvaartsindicator
7	> Van agenda naar uitvoering
9	> Businesscase Flowerattraction
10	> Toekomstbestendigheid bloemeniconen
12	> Enjoy the flowers
16	> Verplaatsen bloembollenmarkt
17	> Businesscase Gezonde en Energieke Regio
20	> Kuuroord fase 1 en 2
23	> Kuuroord fase 3
24	> Wandelvierdaagse
27	> Revalidatie & wellness
32	> Businesscase Space Tech
33	> Space Experience
35	> NL Space Campus
38	> Businesscase Blueport
39	> Masterplan Trekvaart
41	> Businesscase Flower Science
42	> Network en Lobby
45	> Tourism, Knowledge, Brandstrategy
48	> Precisielandbouw
51	> Bollenpolder van de Toekomst
54	> Businesscase Regiomarketing
55	> Regiobranding
59	> Online inspiratie toerisme
62	> Businesscase Greenport
63	> Versnelling herstructurering Greenport
65	> Businesscase Bereikbaarheid
67	> Businesscase Onderwijs en Arbeidsmarkt
68	> Onderwijs en Arbeidsmarkt
71	> Businesscase Unmanned Valley
72	> Unmanned Valley
74	> Businesscase Ondernemershuis
75	> Ondernemershuis
77	> Overige projecten
78	> De kracht van verbinding
83	> Resultaten Economische Agenda 2018 - 2021
84	> Een slimme streek aan de slag
85	> 2022 The year in between
87	> De toekomst maken we samen

Inleiding

Businesscases en projecten 2018-2021

In dit eindverslag kijkt de Economic Board trots terug op de behaalde resultaten 2018-2021 én blikt zij vooruit. Centraal in alle werkzaamheden van de EBDB stond en staat het verbeteren van de economische prestaties van de Duin en Bollenstreek, door de kracht van verbinding te benutten.

De afgelopen jaren is er in samenwerking met het bedrijfsleven, onderwijs en overheid gewerkt aan de kansrijke businesscases en bijbehorende projecten uit de Economische Agenda 2018 - 2021. Zij vormen dan ook een belangrijk onderdeel van dit eindverslag.

De EBDB zette de koers uit, trad op als ambassadeur, aanjager, verbinder en netwerker en zag toe op de correcte besteding van het budget. De (soms al lopende) projecten werden zoveel mogelijk door betrokken en belanghebbende partijen uitgevoerd, met uitzondering van het initiatief Bollenpolder van de toekomst, de businesscase Regiomarketing en de projecten Hollandse Duinen en Ruïne van Teylingen.

Ondanks de enorme impact van de coronapandemie zijn er mooie en krachtige resultaten geboekt, die bijdragen aan de bloei van onze regio. Resultaten die we niet hadden bereikt zonder de kracht en het enthousiasme van alle betrokken vrijwilligers, ondernemers, mensen uit het onderwijs, overheid en het overige bedrijfsleven.

De gemeenten hebben 2022 benoemd tot tussenjaar. Ook dit jaar blijft de EBDB als regisseur en aanjager optreden en start zij in een aantal gevallen nog nieuwe projecten op. De regio, zo blijkt ook uit strategische onderzoeken, moet blijven doorpakken om de regionale economie verder te versterken. Een slimme streek blijft immers vooruit kijken...

Boardleden Economic Board

Van links naar rechts

JOS VRANKEN

Directeur Nederlands Bureau voor
Toerisme & Congressen (NBTC)

WENDY VERKLEIJ

Burgemeester van Noordwijk

MARCO BEIJERSBERGEN

(interim voorzitter)
Directeur Cosine en Hoogleraar
Natuurkunde Universiteit van Leiden

LARS FLINKERBUSCH

Directeur en bestuurder Economic
Board Duin en Bollenstreek

ARIE VAN ERK

Burgemeester van Hillegom

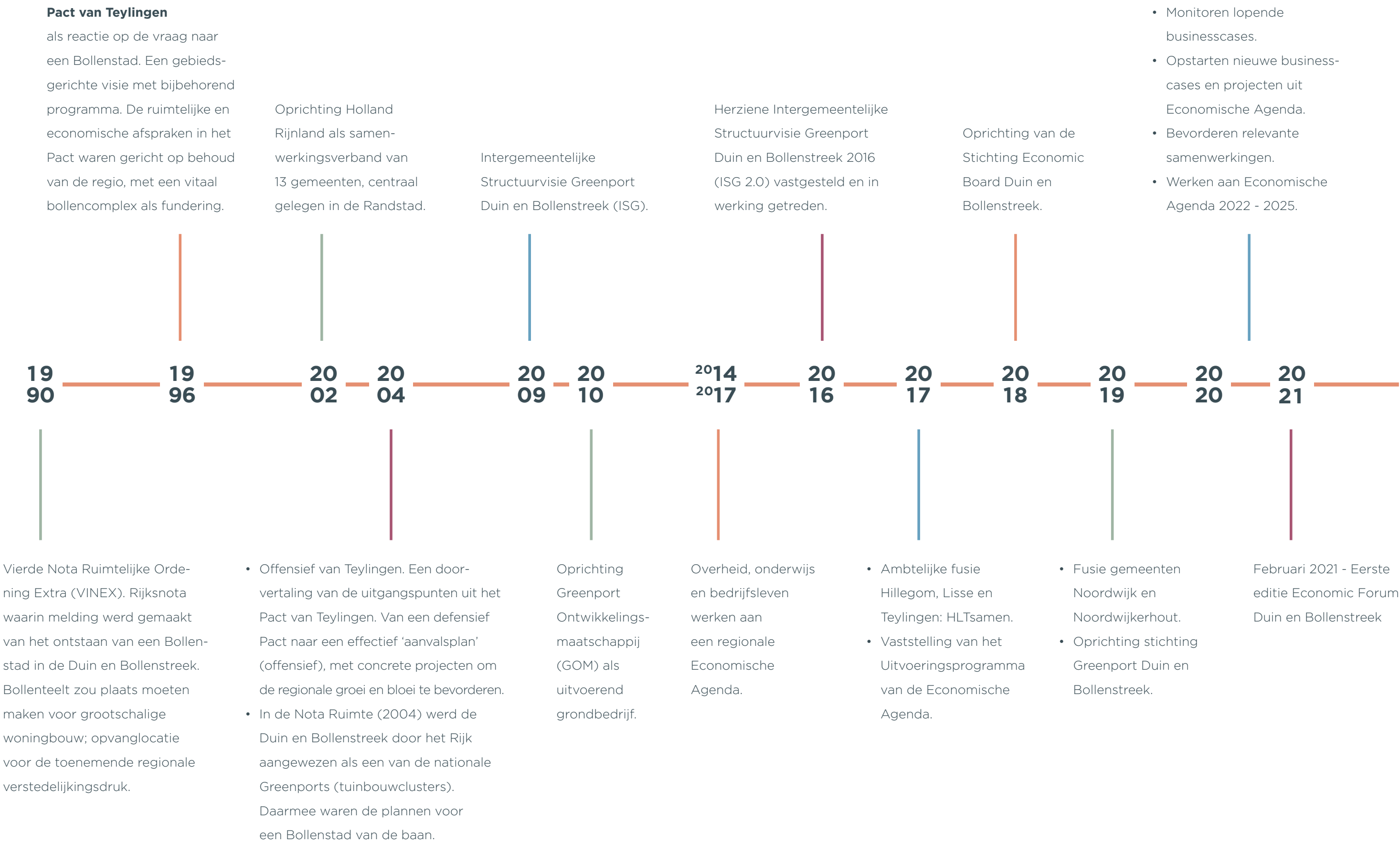
Op de foto ontbreekt:

PAULETTE TIMMERMAN

Directeur Zelfstandige Klinieken
Nederland

Boardleden tot 1/01/2022 (niet op de foto),
Jan Bout (voorzitter EBDB van 2018 – 2021),
Jon Hermans-Vloedveld (burgemeester
van Noordwijk tot januari 2020),
Jan Rijpstra (burgemeester van Noordwijk
tot januari 2019),
Willy Spaan (voorzitter Raad van Bestuur
Leids Universitair Medisch Centrum).

Tijdlijn

WERK

INKOMEN

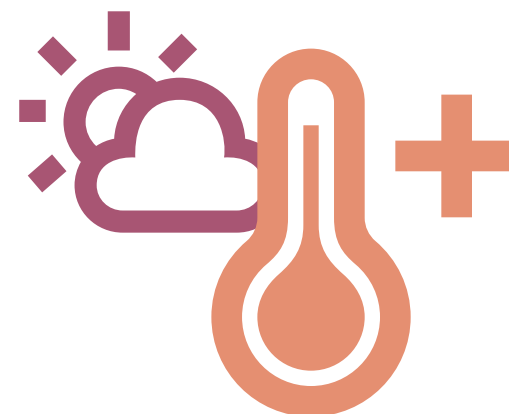
MILIEU

VEILIGHEID

ONDERWIJS

De brede welvaartsindicator

WOONTEVREDENHEID

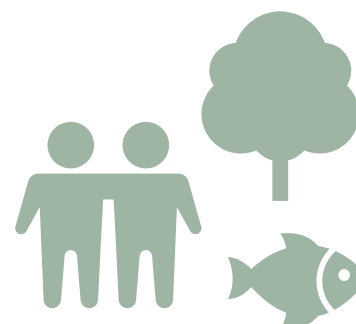
GEZONDHEID

SUBJECTIEF
WELZIJN

BALANS TUSSEN
WERK EN PRIVÉ

MAATSCHAPPELIJKE
BETROKKENHEID

SOCIALE
CONTACTEN

Van agenda naar uitvoering

Businesscases en projecten 2018-2021

In dit deel van het eindverslag geven we een overzicht van de status en voortgang van alle projecten uit de verschillende businesscases. Ze hebben een directe relatie met de vier kansrijke sectoren Greenport, Space, Toerisme en Health. Deze sectoren vormden de basis van de Economische Agenda Duin en Bollenstreek 2018-2021.

AANJAGEN VAN BUSINESSCASES

De visie en het uitvoeringsprogramma Samen Succesvol van de Economische Agenda waren het vertrekpunt voor alle activiteiten van de EBDB. De board was geen projecteigenaar, subsidieverschaffer of uitvoerder. Het primaire doel was het aanjagen van kansrijke businesscases, het selecteren van bijpassende projecten en het creëren van beweging.

Ondanks de coronacrisis is de EBDB in 2020 en 2021 energiek doorgegaan met het aanjagen van businesscases. Dankzij de enthousiaste inzet van de vele projectteams en bevlogen projectleiders zijn de projecten bijna allemaal afgerond.

63% COFINANCIERING

Volgens de overeenkomst besteding exploitatiebijdrage gemeenten, zou de verhouding ten aanzien van exploitatiebijdragen en cofinanciering uitkomen op 75% exploitatiebijdrage vanuit de EBDB en 25% (private)

cofinanciering. De gezamenlijke waarde van alle businesscases bedraagt tot en met 2021 een bedrag van € 5.086.261, waarvan 36% private cofinanciering en 27% publieke cofinanciering. De gerealiseerde totale cofinanciering (privaat en publiek samen) is dus 63%. Dit betekent dat tegenover iedere gemeentelijk geïnvesteerde euro, ongeveer twee euro cofinanciering staat.

RESULTATEN EN KRUISBESTUIVING

Ieder projectteam heeft, onder leiding van een projecteigenaar, gewerkt aan de realisatie van de doelen. Projecteigenaren zijn een exploitatie-overeenkomst aangegaan met de EBDB, waarin afspraken zijn vastgelegd over doelen, activiteiten, financiering en verwachte resultaten.

Bij de uitvoering van projecten stimuleerde de EBDB samenwerking tussen ondernemers, overheid en onderwijs. Juist die 'kruisbestuiving' tussen de verschillende partijen, vanuit verschillende belangen en met verschillende inzichten, is belangrijk voor realisatie, draagvlak en het regionale gevoel van verbinding. Samen is gewerkt aan een economisch krachtige streek. We zijn trots op allen die enthousiast hebben meegewerkt aan het behalen van de resultaten die we hier presenteren.

Businesscase Flower Attraction

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

- 1 Vergroten van de kracht van bestaande bloemeniconen
- 2 Jaarrond evenementen rondom bloemen
- 3 Jaarrond bloemen en bollen zichtbaar maken
- 4 Jaarrond vermarkten van bloemen

(BEOOGD) RESULTAAT

- Voor de bloemencorso's is het beoogde resultaat de kwaliteit van een bezoek te verhogen. Door de corso's nieuw elan te geven en breder in te bedden in de streek kan dit bijdragen aan een stijging van bezoekersbestedingen in de regio met 5% in 2030 ten opzichte van 2018.
- De bloembollenmarkt moet een markt van allure worden met meer bezoekers. De markt trekt in plaats van de huidige 3000 bezoekers over vijf jaar structureel 10.000 bezoekers.
- Het project pop-up borden levert een bijdrage aan de zichtbaarheid van het bollen en bloemen product in de streek en vergroot de betrokkenheid van de bollensector bij de positionering van de streek. Zo kan een bijdrage worden geleverd aan het vergroten van de werkgelegenheid in de toeristische sector met 6% in 2030.

STATUS: IN UITVOERING (LOOPT DOOR IN 2022)

Toekomstbestendigheid bloemeniconen

PROJECTEIGENAAR

Bloemencorso Bollenstreek en Flower Parade

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Willem Heemskerk

STAKEHOLDERS

Bollengemeenten en gemeente Haarlem • Colleges van burgemeester en wethouders • Gemeenteraden • Keukenhof • Tennishal de Klinkenberg • Bloemenveiling Royal FloraHolland

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Vergroten van de kracht van bestaande bloemeniconen. Het uitvoeren van een onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de bloemencorso's, met aandacht voor marketingkansen, doelgroepverbreding en meer rendabele verdienmodellen.

(BEOOGD) RESULTAAT

Vergroten van de kwaliteit van het bezoek aan de corso's. Door ze nieuw elan te geven en breder in te bedden in de streek kan dit bijdragen aan een stijging van de besteding door bezoekers met 5% (van 2018 tot 2030).

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 34.500*	€ 18.550	€ 8.000	30%	€ 0

* Naast de exploitatiebijdrage van de EBDB heeft ook de gemeente Katwijk een bijdrage gedaan van € 7.950.

STATUS: IN UITVOERING (LOOPT DOOR IN 2022)

Toekomstbestendigheid bloemeniconen

De gezamenlijke bloemencorso's hebben gewerkt aan de toekomstbestendigheid. Er is een structurele en intensievere samenwerking tot stand gekomen tussen de besturen van beide corso's. 2019 is benut om krachten te bundelen en kennis te vergroten, o.a. door middel van praktische masterclasses. Een hechtere samenwerking tussen besturen en vrijwilligers van de bloemenparades heeft in 2019 direct al geleid tot verbetering en professionalisering. Er zijn masterclasses georganiseerd, waarin andere grote jaarlijkse evenementen met bijbehorende draaiboeken en organisatie zijn verkend, zoals de Nijmeegse Wandelvierdaagse, Amstel Goldrace en Bevrijdingspop. Dit heeft veel inzichten en kennis opgeleverd, o.a. over kostenstructuur, maar ook over veiligheid en calamiteitendraaiboeken, crowd- en routemanagement.

BEZOEKERSBELEVING STAAT CENTRAAL

Naast organisatorische professionalisering is er ook gekeken naar een wisseling van perspectief. Het doel is geen trotse parade van een prachtig bloemenproduct, maar een onvergetelijke beleving voor de bezoekers. Die zienswijze nodigt uit om gezamenlijk te ontdekken en beoordelen welke innoverende mogelijkheden die beleving kunnen versterken.

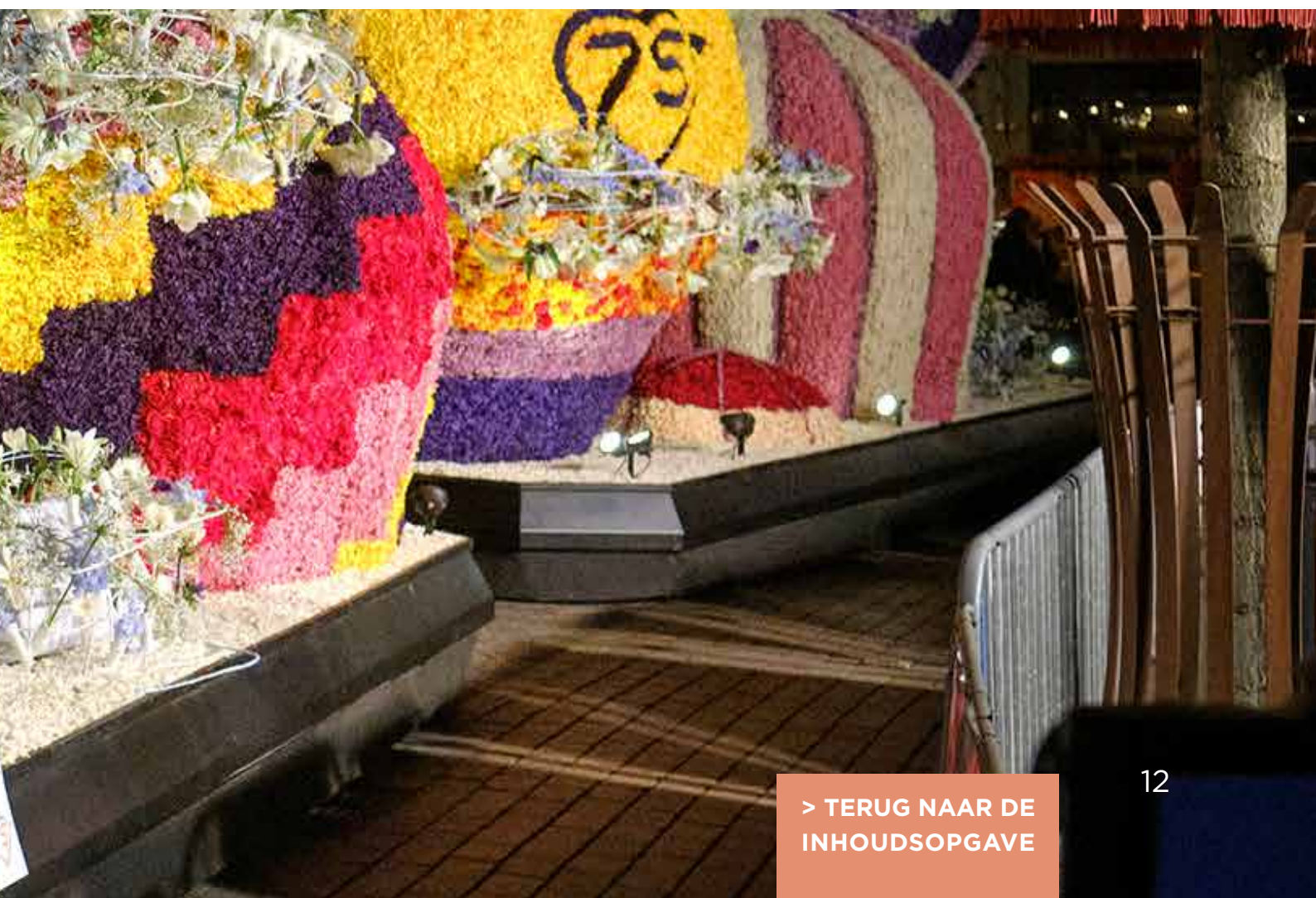

SAMENWERKEN EN VERSTERKEN

Vanzelfsprekend kijken beide besturen waar samenwerking winst op kan leveren. Er is bijvoorbeeld een raamwerkovereenkomst opgesteld voor een muzikwagen voor beide corso's en in 2019 zijn er onderstellen van praalwagens gedeeld. Ook het inzetten van praalwagens voor promotie-doeleinden op andere locaties is een optie. In het nog op te stellen meerjarenplan zal ook aandacht zijn voor creatieve sponsoring en het betrekken van regionale partijen én daarbuiten. Zowel het economische verdienmodel als waardevermeerdering van de beleving staan centraal. Het vergroten van de (economische) spin-off is een belangrijk onderdeel van het op te stellen meerjarenplan.

In augustus 2019 werd de Flower Parade Rijsburg gecancelld vanwege de verwachte extreme weersomstandigheden. Op basis van opgedane kennis en learnings zou in 2020 een belevingsonderzoek worden uitgevoerd en aansluitend een masterplan worden opgesteld. Door het annuleren van beide corso's in 2020 en 2021 ten gevolge van corona, heeft het belevingsonderzoek nog niet kunnen plaatsvinden. Dat zal in 2022 alsnog worden uitgevoerd, waardoor dit project nog doorloopt.

STATUS: AFGEROND

Enjoy the flowers

PROJECTEIGENAAR

KAVB

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Annika Versloot

STAKEHOLDERS

Telers en Greenportondernemers • KAVB • Greenport Duin en Bollenstreek • Keukenhof • Stichting Noordwijk Marketing • IBulb (Anthos) • Bloemencorso Bollenstreek • Amsterdam Tulip Experience • FAM Flowers BV • De Tulperij • NBTC Holland • Toeristische sector

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Het geven van publieksvriendelijke voorlichting aan de (internationale) toeristen die in het voorjaar massaal de bloeiende regio bezoeken. Door samenwerking tussen telers en de (lokale) toeristische branche krijgen bezoekers meer kennis van de sector en het bloemenvak en wordt schade aan de bollenvelden voorkomen.

(BEOOGD) RESULTAAT

Schade aan het bolgewas minimaliseren. Meer gastvrije voorlichting leidt tot bewustwording bij de bezoeker. Ook wordt ingezet op duurzame samenwerking tussen ondernemers en relevante toeristische partijen.

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 60.000	€ 45.000	€ 15.000	25%	€ 0

STATUS: AFGEROND

Enjoy the flowers

Voorjaar 2019 zijn er als pilot op vele plekken in de regio langs de bollenvelden kleurrijke banieren geplaatst met iconen en de tekst 'Enjoy the flowers, respect our pride'. De banieren werden op sommige locaties gecombineerd met ambassadeurs in het veld. Op basis van deze pilot zou de campagne - met EBDB ondersteuning - worden uitgebreid en geprofessionaliseerd, sowieso voor seizoen 2020. Gezien de coronabeperkingen werd besloten alle activiteiten in en rond de velden te bevriezen. Helaas gold dat ook voor seizoen 2021. Corona heeft een groot effect gehad op de uitvoering van dit project; het was onmogelijk om het project in de volle breedte uit te rollen.

BALANS TUSSEN TEELT EN TOERIST

Ieder voorjaar stroomt de streek vol bezoekers die de bloemenpracht willen zien en vastleggen, bij voorkeur in een kleurrijk bollenveld. Foto's en filmpjes op social media zijn prachtige streekpromotie, maar brengen tegelijkertijd schade en overlast voor de bollentelers met zich mee. De pilotcampagne (ontstaan vanuit samenwerking tussen telers en de regionale toeristische branche) leverde onverwacht wereldwijde aandacht op. Gebleken is dat veel toeristen denken dat de fraaie velden speciaal voor hen zijn aangelegd. Dat er een kwetsbare bol in de grond zit, dé inkomstenbron voor de telers, weten velen helemaal niet.

BANIEREN EN AMBASSADEURS

Het plaatsen van banners bleek niet voldoende om bezoekers uit het veld te weren. Daar waar vrijwillige gastvrije ambassadeurs in het veld actief het gesprek aangingen met bezoekers was het resultaat wél succesvol.

BLIJF THUIS

In 2020 zou de campagne verder worden uitgerold. Ten gevolge van COVID-19 liep alles totaal anders. ‘Welkom in de streek en geniet van de bloeiende velden’ werd noodgedwongen ‘Blijf alstublieft weg uit de streek’. Regelmatig werden wegen langs de velden vanwege grote drukte afgesloten en Keukenhof moest zowel in voorjaar 2020 als 2021 de deuren gesloten houden. Vanzelfsprekend zijn alle geplande project-activiteiten niet doorgegaan. Het campagneteam heeft, om bezoekers thuis een beetje te laten genieten, ‘Enjoy@home’ gecreëerd, met prachtige (drone)video’s.

Intussen is invulling gegeven aan het toekomstbestendig maken van het project, waarbij de KAVB, Keukenhof en de Greenport de handschoen hebben opgepakt om de activiteiten gezamenlijk zelfstandig voort te zetten. Binnenkort zal de EBDB het project formeel afronden.

STATUS: AFGEROND

Verplaatsen bloembollenmarkt

Jaarlijks wordt begin oktober op het terrein van Keukenhof een meer-daagse bloembollenmarkt georganiseerd. Deze markt trekt zo'n 3000 bezoekers.

Op basis van de Economische Agenda zouden de mogelijkheden moeten worden onderzocht om er een markt met allure van te maken, met jaarlijks structureel 10.000 bezoekers. Het plan was een verkenning uit te laten voeren naar de mogelijkheid om deze bloembollenmarkt te verplaatsen naar een dorpskern in de Duin en Bollenstreek. Onderdelen van de verkenning:

- Nieuwe formule
- Stappenplan voor groei
- Opties overdekte locatie
- Financieringsstructuur
- Organisatiestructuur
- Communicatie

De EBDB heeft in 2018 een quick-scan gedaan naar de haalbaarheid van het verplaatsen van de bloembollenmarkt. Hieruit bleek dat er geen draagvlak was om dit project op te starten en er geen partijen waren om de resultaten van een eventueel haalbaarheidsonderzoek in te zetten voor de organisatie van een bollenmarkt. Daarna is onderzocht of er bij andere regionale partners interesse was in het organiseren van een bollenevenement in het najaar. Ook hier bleek geen draagvlak voor te zijn, met als conclusie dat dit project achterhaald/niet haalbaar is. De middelen voor dit project zijn vrijgefallen.

Businesscase Gezonde en Energieke Regio

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Wellness

- 1 De Duin en Bollenstreek wordt een erkende kuurregio (kuuroord en kuurpark).
- 2 Noordwijk krijgt de Internationale badstatus als heilzame regio.
- 3 De regio vergaart bekendheid als revitalisatie en hersteldestinatie, met de focus op sport en beweging. De Duin en Bollenstreek staat bekend om de vele (top)sport- accommodaties binnen een natuurlijke omgeving van Nationaal Park niveau (Nationaal Park Hollandse Duinen).
- 4 Nieuwe doelgroepen aantrekken.
- 5 Seizoensverlenging. De meeste sportblessures vallen in de periode van september tot april (bron: cijfers & context/sportblessures), de dalperiode voor toerisme.

Sport en Gezondheid

- 6 Bewoners en bezoekers maximaal faciliteren in het uitoefenen/beleven van sport.
- 7 Bezoekers aantrekken, oftewel het profileren van de Duin en Bollenstreek als dé plek waar gezondheid, natuurbeleving, sportief bezig zijn en genieten van elkaar en de omgeving samenkomt voor een nieuwe doelgroep.
- 8 Het verbinden van de verschillende wandel-, fiets- en vaarroutes door de streek en het toevoegen van sport- en bewegingselementen aan die routes.
- 9 De vierdaagse van de Bollenstreek als regionaal evenement toevoegen als USP (Unique Selling Point) voor de streek.

Voeding en Gezondheid

- 10 Hogere bewustwording bij bewoners en bezoekers van de Duin en Bollenstreek creëren over een gezonder en energieke leven, vanuit voedingsperspectief.
- 11 De Duin en Bollenstreek meer bekend maken als culinaire regio met gezonde streekproducten.
- 12 Nieuwe doelgroepen (bezoekers) aantrekken.
- 13 Jongeren, jeugd en onderwijs betrekken bij bewustwording gezonde leefstijl en voeding.

VERWACHTE RESULTATEN BUSINESSCASE

Wellness

- Deze businesscase draagt bij aan het versterken van de toeristische sector in de regio en aan een grotere bekendheid van de Duin en Bollenstreek als kuuroord regio. Dat draagt bij aan 5% meer toeristen ten opzichte van 2018 in 2021. Bovendien is de kuuroord bezoeker een andere doelgroep).
- De status van de kuuroord regio draagt bij aan een hogere besteding per toerist. In 2030 besteedt een toerist 5% meer bij een bezoek aan de Duin en Bollenstreek ten opzichte van 2018. Bovenstaande ontwikkelingen dragen daarnaast bij aan een stijging van de werkgelegenheid in de toeristische sector: + 6% ten opzichte van 2018.
- Economische spin-off wordt niet alleen gegenereerd in de toeristische sector, maar ook in de zorg, retail etc.

Sport en Gezondheid

- 5% extra omzet in de horecasector in 2021.
- 10.000 deelnemers aan de vierdaagse in 2021.
- € 340.000 aan inkomsten uit deelnametickets, sponsoring, toeristenbelasting en betaalde standplaatsen langs de route in 2021.

Daarnaast draagt de businesscase bij aan:

- 5% meer bezoekers aan de horeca in de Duin en Bollenstreek in 2021.
- Bekendheid van de Duin en Bollenstreek als gezonde (en culinaire) regio bij 60% van de Nederlandse toeristen.

Voeding en Gezondheid

- De gemeenten in de Duin en Bollenstreekregio worden JOGG (jongeren op gezond gewicht) gemeenten in 2020.
- Gezondheid op zich heeft al een economische waarde door laag verzuim, hogere prestaties en lagere ziektekosten.

Daarnaast draagt deze businesscase bij aan:

- De Duin en Bollenstreek als culinair centrum is bekend bij 60% van de Nederlandse toeristen in 2030.
- 5% meer bezoekers voor de horeca in de Duin en Bollenstreek in 2030.

STATUS: AFGEROND

Kuuroord fase 1 en 2

PROJECTEIGENAAR

Stichting Noordwijk Marketing

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Quirine Kamphuisen

STAKEHOLDERS

Noordwijkse Ondernemersvereniging • Gemeente Noordwijk (ook namens overige gemeenten) • Koninklijke Horeca Nederland • Stichting Bewust Bollenstreek • LUMC • Stichting TON

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

De Duin en Bollenstreek wordt een erkende kuurregio (kuuroord en kuurpark). Noordwijk krijgt de internationale badstatus als heilzame regio.

(BEOOGD) RESULTAAT

Het bereiken van de officiële ESPA status voor de badplaats Noordwijk. Deze status ondersteunt de ambitie om te behoren tot de 5 gezondste regio's ter wereld.

	OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
FASE 1	€ 66.500	€ 31.500	€ 35.000		€ 0
FASE 2	€ 131.000	€ 99.500	€ 31.500		€ 0
FASE 3	€ 110.000	€ 68.000	€ 42.000		€ 0
TOTAAL	€ 307.500	€ 199.000	€ 108.500	35%	€ 0

STATUS: AFGEROND**Kuuroord fase 1 en 2**

De eerste activiteiten naar het onderzoeken van een mogelijke kuuroord-status vonden plaats in 2016. Hierna kreeg een externe partij de opdracht om de mogelijkheden te onderzoeken. Op basis van de bevindingen werd er een plan van aanpak opgesteld. In 2018 is de EBDB gevraagd om het project financieel te ondersteunen, hetgeen is toegekend.

KUUROORDSTATUS NOORDWIJK

In het voorjaar van 2020 heeft Noordwijk als vierde badplaats in Nederland (naast Nieuweschans, Cadzand en Domburg) de bijzondere en officiële kuuroordstatus gekregen. Helaas moest de feestelijke uitreiking vanwege corona tot oktober worden uitgesteld, maar toen heeft Noordwijk dan toch echt van de voorzitter van de European Spas Association het zo felbegeerde predicaat ontvangen. Om die status te verkrijgen moest de badplaats in alle facetten voldoen aan internationale integrale criteria; van de kwaliteit van zeewater en lucht tot voorzieningen en faciliteiten.

EXTRA BEZOEKERS

Voor kuurreizen is er veel belangstelling vanuit Duitsland en Oost-Europese landen, waar de kuuroordcultuur vaak financieel wordt ondersteund door zorgverzekeraars. Nu de kuuroordstatus is behaald, mag Noordwijk officiële kuurreizen aanbieden. Reizen voor bezoekers van alle leeftijden, die hechten aan gezonder leven en kwaliteit. Naar verwachting wordt de regio dan zeker in het voor- en naseizoen vaker bezocht, met een hoger bestedingspatroon en grotere kans op herhaalbezoeken.

STAPPENPLAN DOORLOPEN

Om het gehele proces goed te managen is er een vaste werkgroep samengesteld (gemeente Noordwijk, Stichting Noordwijk Marketing, pr-bureau en een ESPA-vertegenwoordiger). Zij hebben volgens een uitgebreid stappenplan op constructieve wijze samengewerkt:

- 1 Inventarisatie/analyse van benodigde documenten en gegevens
- 2 Eerste analyse aanwezige infrastructuur en verkenning voor gehele gemeente Noordwijk
- 3 Voorbereidingen wateranalyses, met aandacht voor locaties, praktische uitvoer etc.
- 4 Intern conceptdocument samenstellen ten behoeve van Medizinsches Gutachten
- 5 Concretisering en uitwerking van criteria
- 6 Voorleggen van concept rapportage aan gekwalificeerd (medisch) specialist(en)
- 7 Site inspection door Medizinsches Gutachten
- 8 Oplevering document en rapportage van Medizinsches Gutachten

In fase I zijn stappen 1 t/m 5 doorlopen. In fase II zijn stappen 6, 7 en 8 doorlopen. Alle inspanningen hebben ertoe geleid dat de Medizinsches Gutachten is afgegeven; alle analyses voldoen aan de strenge kwaliteit-normen van de European Spas Association (ESPA). Dankzij dit stappenplan, een traject van lange adem, zou de gemeente Noordwijk zich nu formeel Bad Noordwijk mogen noemen. Een geweldig resultaat, dat is te danken aan de enthousiaste samenwerking tussen overheid, vrijwilligers en ondernemers uit de hele Duin en Bollenstreek.

STATUS: AFGEROND

Kuuroord fase 3

PROJECTEIGENAAR

Stichting Noordwijk Marketing

STAKEHOLDERS

NOV • Gem. Noordwijk (ook namens andere gemeenten) • KHN •
Stichting Bewust Bollenstreek • LUMC • Stichting TON

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Concretisering van de kuuroordstatus; samen met betrokkenen de
vertaalslag maken naar een concrete invulling van die status voor de
hele regio.

(BEOOGD) RESULTAAT

De implementatie van 5 kansrijke initiatieven, het volledige aanbod in
lijn krijgen, de invloed van lucht, water en voeding meenemen.

In deze fase vindt de verdere uitrol plaats van de kuuroordstatus.
Samen met veel initiatiefnemers is een vertaalslag gemaakt naar een
concrete invulling. Het projectteam heeft prioriteit gegeven aan snel te
realiseren initiatieven; het zogenaamde 'laaghangend fruit'. Zo is een
aantal kansrijke initiatieven geïmplementeerd, het aanbod per 'lijn' in
kaart gebracht en er is een website ontwikkeld met zo'n 700 aanbieders
uit de gehele Duin en Bollenstreek. Uiteraard wordt er scherp op gelet of
het aanbod past bij de kwalitatieve uitstraling van de kuuroordstatus.
Borging én bewaking van de kuuroordstatus hebben prioriteit. De
website healthylife-noordwijk.nl met de eerste kuuroordinitiatieven
staat sinds najaar 2021 online.

Uit de eindrapportage blijkt dat de organisatorische borging van deze
fase ligt bij de gemeente Noordwijk. Zij zorgen als accounthouder voor
de regio. Inmiddels heeft de EBDB het project formeel afgerond.

STATUS: AFGEROND

Wandelvierdaagse

PROJECTEIGENAAR

Stichting Noordwijk Marketing

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Quirine Kamphuisen

STAKEHOLDERS

Ondernemers Duin en Bollenstreek • Ondernemersverenigingen • Gemeenten en gemeenteraden • Stichting Promotie Duin en Bollenstreek • Hulpdiensten • Koninklijke Wandelbond

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Het organiseren van een jaarlijks terugkerend vierdaags wandel-evenement door de hele regio, waarbij alle fraaie landschappelijke elementen van de streek aan bod komen. In 2021 zal dit wandelfestijn voor het eerst plaatsvinden.

(BEOOGD) RESULTAAT

Een gezond meerdaags evenement voor deelnemers, bezoekers en belangstellenden. Sport en gezondheid worden gepromoot, net als de veelzijdigheid van de streek. Extra inkomsten voor evenement, retail en horeca in hele regio.

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 47.000	€ 35.000	€ 12.000	26%	€ 0

STATUS: AFGEROND

Wandelvierdaagse

Dit project is in augustus 2019 toegevoegd aan de businesscase Gezonde en Energieke regio van de Economische Agenda. De verwachting was dat het plan van aanpak (route, sponsoring, subsidieaanvraag, vergoedingverlening, marketing en veiligheidsplan) in het voorjaar van 2020 door de projectgroep zou worden opgeleverd, met in dat jaar ook een eerste generale repetitie. Vanwege corona zijn alle plannen gewijzigd en heeft er zowel in 2020 als 2021 geen repetitie/testversie kunnen plaatsvinden.

Er is inmiddels een organisatie opgezet, er zijn sponsors gevonden en de Koninklijke Wandelbond (KWbN), vervult de rol van strategisch partner.

STAP VOORUIT VOOR DE REGIO

Strand, zee, duinen, bloemenvelden, sloten en plassen; de Duin en Bollenstreek heeft zeer bijzondere kwaliteiten. Met zijn afwisselde landschap en de heilzame werking van de zee wil de streek zich nadrukkelijk profileren als een van de gezondste regio's ter wereld. De pijlers sport, voeding en wellness vormen de fundering onder die ambitie.

WANDELEVENEMENT VAN NAAM

Het doel van dit project is het realiseren van een jaarlijks terugkerend wandelevenement van naam. De elementen gezondheid, natuurbeleving, sportief bezig zijn en genieten van een gezamenlijke bezigheid; dat zijn dé elementen van regiopromotie in de praktijk. Naast de Keukenhof en de bloemencorso's moet het wandelfestijn op termijn direct met de Duin en Bollenstreek worden geassocieerd, net zoals Nijmegen en de Vierdaagse onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Voor de regionale economie is het een veelbelovend evenement. De eerste officiële editie staat gepland in oktober 2022 en het event heeft een eigen website: db4daagse.nl. Gezien de omvang van het event en de verwachte aantallen deelnemers, supporters, bezoekers en belangstellenden mag worden verwacht dat de 5% extra omzet en 5% meer bezoekers in de regionale horeca slechts een voorzichtige schatting zijn.

Het projectteam heeft haar eindrapportage opgeleverd en dit project is inmiddels formeel afgerond.

STATUS: AFGEROND

Revalidatie & wellness

PROJECTEIGENAAR

Zorghotel De Kim

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Marc Vieten

STAKEHOLDERS

Grand Hotel Huis ter Duin • Blue Ocean Company • Regionale Organisatie Huisartsen West Nederland (ROHWN) • LUMC • Arijne Ziekenhuis • Regionale (horeca) ondernemers

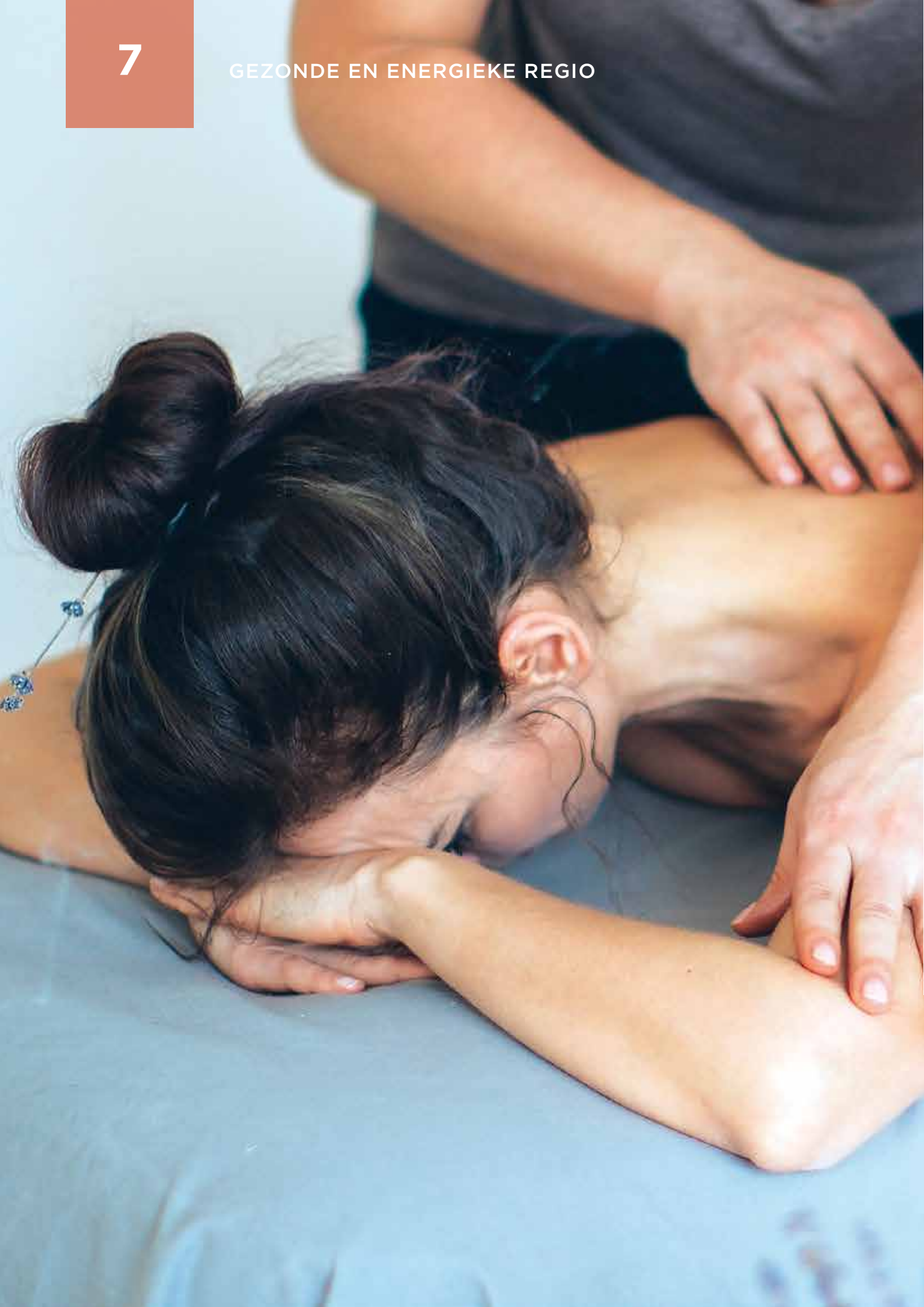
DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Het doorlopen van een haalbaarheidsonderzoek om te komen tot het (gezamenlijk) ontwerp van een revalidatieprogramma waarbij wellness-factoren complementair worden aangeboden/ingericht.

(BEOOGD) RESULTAAT

Het project draagt bij aan een hogere bezettingsgraad van de horeca in de regio, in het bijzonder in de dalperiodes. Hiermee wordt een hogere werkgelegenheid gecreëerd én meer inkomsten voor de deelnemende ondernemers.

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 60.000	€ 40.000	€ 20.000	33%	€ 0

STATUS: AFGEROND**Revalidatie & wellness**

Er is een haalbaarheidsonderzoek doorlopen om te komen tot een gezamenlijk ontwerp van een revalidatieprogramma. Na afronding van het haalbaarheidsonderzoek en het programmaontwerp zou bij voldoende financiering in een pilot worden bekeken of medische en verpleegkundige randvoorwaarden en eventuele aanvullende vragen/behoefte effectief zijn. Na een succesvolle pilot zouden ook andere hotels en (zorg)dienstverleners kunnen participeren.

Er is materiaal verzameld, er zijn gesprekken gevoerd ter informatie en voorbereiding, de projectomgeving is ingericht, er is gewerkt aan een concept programmaplan en interviews zijn voorbereid en uitgevoerd. Er is o.a. gesproken met specialisten van het LUMC en Alrijne, het capaciteitscentrum LUMC, de programmamanager Juiste Zorg Juiste Plaats, bestuurders ROHWN en zorgverzekeraars. In overleg met de betrokken ziekenhuizen zou worden vastgesteld welke ingrepen geschikt zouden zijn voor de pilotfase.

Dit project sloot naadloos aan bij de businesscase Gezonde en Energieke regio, waarin de Duin en Bollenstreek zichzelf profileert als een van de gezondste regio's ter wereld. Het resultaat moet worden gezien als een kansrijke ontwikkeling voor alle partijen. Het herstel verloopt naar verwachting sneller en beter en dat is winst voor de zorg en de patiënt. Daarnaast trekt revalidatie & wellness een andere doelgroep naar onze regio, ook buiten het hoogseizoen. Dus dat betekent extra werkgelegenheid, hogere bezettingsgraad hotels en hogere inkomsten voor deelnemende ondernemers. Goed voor de economie én inwoners/bezoekers.

SNELLER EN BETER MEDISCH HERSTELLEN

90% van de patiënten gaat na een medische ingreep 'gewoon' naar huis. Voor de resterende 10% is dat niet mogelijk en wordt er gezocht naar alternatieve mogelijkheden van verblijf en medisch herstel.

De aanleiding voor het project revalidatie & wellness is direct duidelijk als we kijken naar het aantal ziekenhuizen 'om de hoek', een bevolking die gemiddeld ouder wordt, de kuuroordstatus, 'zorgtoeristen' en patiënten die graag in een gezonde omgeving werken aan hun herstel.

Dit project is geïnitieerd door pioniers uit de regio die willen bewijzen dat patiënten sneller herstellen in een gezonde en groene omgeving. Het was de bedoeling om zorgverzekeraars vroegtijdig te laten participeren; deze vorm van revalidatie was in principe namelijk voor iedereen bedoeld.

Na afronding van het haalbaarheidsonderzoek en het programmaontwerp – en bij voldoende financiering – zou in een pilot worden bekeken of medische en verpleegkundige randvoorwaarden en eventuele aanvullende vragen/behoefte effectief zijn. Na een succesvolle pilot zouden ook andere hotels en (zorg)dienstverleners kunnen participeren.

In 2020 heeft de projectgroep een inhoudelijke eindrapportage ingediend. Er was geen financiering gevonden voor de uitvoering van het pilotproject én COVID-19 gooide roet in het eten. Natuurlijk vanwege de enorme druk op de reguliere zorg, maar ook vanwege de kwetsbare, vaak oudere doelgroep. Belangrijkste inzichten/resultaten:

- Focus op patiëntprofiel i.p.v. specialisme/aandoening.
- Programma's met focus op herstel én een leerproces.

Met de resultaten van het project wordt gekeken naar een vervolg voor de preventieve- en de curatieve kant, en naar de invulling van de diverse vormen van zorg binnen de regio.

De tegenslagen in de eindfase van het project, waardoor geen pilotproject kon plaatsvinden, hebben ertoe geleid dat van de exploitatie-

bijdrage ongeveer € 7.500 is teruggestort naar de EBDB. Het project is inmiddels formeel afgerond en de activiteiten op het gebied van revalidatie worden voortgezet door de werkgroep Kuuroord.

OVERIGE ONDERDELEN BUSINESSCASE GEZONDE EN ENERGIE REGIO (VANUIT ECONOMISCHE AGENDA)

SPORT EN GEZONDHEID VOEDING EN GEZONDHEID

De Duin en Bollenstreek heeft de ambitie om zich te profileren als één van de vijf gezondste regio's ter wereld, zo staat vermeld in de Economische Agenda. Sport, voeding en wellness vormen de belangrijkste pijlers onder die ambitie. De geweldige ligging van de regio en het afwisselende landschap met de vele mogelijkheden draagt zeker bij aan die ambitie.

SPORT EN GEZONDHEID *AFGESLOTEN*

Onder deze noemer staan twee projecten benoemd: de wandelvierdaagse (zie project 6) en sportroutes. Die sportroutes zouden bestaan uit regionale wandel- en fietsroutes, in combinatie met fitnessapparaten. Voor dit project zijn geen geïnteresseerde stakeholders gevonden. Wandelen, fietsen en andere vormen van bewegen in de buitenlucht, wordt lokaal en regionaal gestimuleerd, zowel door de overheid als het bedrijfsleven. Denk bijvoorbeeld aan initiatieven zoals Hollandse Duinen en Rondje Kaag. Voor de EBDB is dit project afgesloten.

VOEDING EN GEZONDHEID AFGESLOTEN

In de Gouden Eeuw stond de Duin en Bollenstreek bekend als de Tuin van Holland. In de loop van de tijd zijn de kruidenteelt en land- en tuinbouw steeds meer op de achtergrond geraakt. Zonde, want zij kunnen absoluut bijdragen aan een energiek en gezond leven. Om die reden wil de EBDB nieuwe projecten aanjagen met betrekking tot gezonde voeding, als onderdeel van een gezonde levensstijl. Daar hoort extra aandacht bij voor Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG).

Vanuit de provincie Zuid-Holland is het concept detuinvanholland.nl ontwikkeld, waar de Duin en Bollenstreek vanzelfsprekend actief aan kan bijdragen. Gezonde voeding en de Dutch Cuisine (gastronomie) vormen belangrijke pijlers/aanknopingspunten en zijn opgepakt door de gezamenlijke marketingorganisaties uit de regio. Op basis van de Economische Agenda zijn er verder geen regionale initiatieven tot stand gekomen.

JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) is door de verschillende gemeenten ingevuld/opgepakt. Katwijk, Noordwijk en Lisse zijn erkende JOGG-gemeenten. Ook dit onderdeel wordt opgepakt en voortgezet door andere partijen.

Businesscase Space Tech

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Het Space Business Park groeit uit tot een High Tech Cluster op internationaal niveau dankzij:

- 1 Nauwere samenwerking op de High Tech Campus.
- 2 Versterken banden met de kennisinstellingen TUD, TNO etc.
- 3 Betere facilitering van nieuwe en bestaande bedrijven met geschikt vastgoed en de financiering ervan.
- 4 Verbeterde bereikbaarheid en zichtbaarheid van de High Tech Campus.
- 5 Verhoogde en geoptimaliseerde acquisitie in de driehoek.
- 6 Crossmediale marketing, samenwerking met andere hubs en een regionaal groeifonds.

De ontwikkeling van een Space Experience Centre (SEC) als onderdeel van de High Tech Campus.

(BEOOGD) RESULTAAT

- In 2030 hebben 100 bedrijven zich gevestigd op de High Tech Campus, met een werkgelegenheid van 2500 arbeidsplaatsen.
- In 2030 trekt het Space Experience Centre 200.000 bezoekers per jaar. De businesscase draagt verder bij aan:
 - Een High Tech imago dat bij 60% van de Nederlandse (zakelijke) bezoekers bekend is.
 - Vijf nieuwe octrooien uit het Space Cluster in 2030.

STATUS: AFGEROND

Space Experience

PROJECTEIGENAAR

Stichting Noordwijk Space Expo

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Barbara Hoppel

STAKEHOLDERS

Gemeente Noordwijk • Overige gemeenten • ESA ESTEC • Provincie Zuid-Holland • Holland Rijnland • Ondernemersfonds Noordwijk • Regionale (horeca)bedrijven

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Het onderzoeken van de mogelijkheid het museum en bezoekerscentrum van ESA ESTEC Space Expo door te laten groeien naar een Space Experience Center. Dit center zou onderdeel moeten zijn van de nieuwe Space Campus en een verdubbeling van het aantal jaarlijkse bezoekers opleveren; van 100.000 per jaar (in 2019) naar 200.000 in 2030.

(BEOOGD) RESULTAAT

Een rapport met conclusies en aanbevelingen over de realisatie van een nieuw kennis-, informatie- en educatiecentrum met internationale allure.

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 250.000	€ 150.000	€ 100.000	40%	€ 0

STATUS: AFGEROND

Space Experience

RUIMTEVAART

Dit project was gericht op de doorontwikkeling van het huidige museum Space Expo naar een Space Experience Center. In verband met corona heeft Space Expo sinds maart 2020 voor langere tijd haar deuren moeten sluiten. Wel is ondertussen zoveel mogelijk geanticipeerd op de nieuwe situatie. Zomer 2020 kon het museum in aangepaste vorm weer open, maar moesten in het najaar de deuren toch weer sluiten. Dit heeft uiteraard vertraging veroorzaakt. Na een lastige periode is het project in 2021 weer opgepakt. Het haalbaarheidsonderzoek is inmiddels klaar en gepresenteerd bij de verschillende stakeholders. In de afgelopen periode heeft de organisatie zich voorbereid op de toekomst.

In intensief overleg, o.a. met de provincie Zuid-Holland, NSO en de gemeente Noordwijk, is gekeken naar financiering en implementatie van vernieuwingsprojecten die passen in de opzet van het Experience Center. De conceptontwikkeling heeft een nieuwe impuls gekregen, mede dankzij een bijdrage uit het Corona Noodfonds van de gemeente Noordwijk en de toezegging van NSO en de provincie Zuid-Holland om Space Expo op projectmatige basis te willen ondersteunen in het vernieuwingstraject. Voor de afronding van het haalbaarheidsonderzoek is onlangs het bidbook opgesteld. De eindrapportage is opgeleverd en het project is inmiddels door de EBDB formeel afgerond.

STATUS: IN UITVOERING (LOOPT DOOR IN 2022)

NL Space Campus

PROJECTEIGENAAR

NL Space Campus Noordwijk

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Esther Peters

STAKEHOLDERS

ESA ESTEC • Gemeente Noordwijk • Overige gemeenten • Provincie Zuid-Holland • Holland Rijnland • Greenport • Universiteit van Leiden • TU Delft • Erasmus Universiteit • Regionale (tech)ondernemers, startups en scale-ups • Onderwijs en maatschappelijke organisaties

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

- 1 Nauwere samenwerking op de High Tech Campus.
- 2 Versterken banden met de kennisinstellingen TUD, TNO etc.
- 3 Betere facilitering van nieuwe en bestaande bedrijven met geschikt vastgoed en de financiering ervan.
- 4 Verbeterde bereikbaarheid en zichtbaarheid van de High Tech Campus.
- 5 Verhoogde en geoptimaliseerde acquisitie in de driehoek.
- 6 Crossmediale marketing, samenwerking met andere hubs en een regionaal groeifonds.

(BEOOGD) RESULTAAT

In 2030 hebben 100 bedrijven zich gevestigd op de High Tech Campus, met een werkgelegenheid van 2500 arbeidsplaatsen.

	OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
POSITIONERING	€ 139.000	€ 69.000	€ 70.000		€ 0
GEBIEDSACTIVATIE	€ 115.000	€ 85.000	€ 30.000		€ 0
INNOVATIEPROCES	€ 200.000	€ 100.000	€ 100.000		€ 0
SPACE - GREENPORT	€ 50.000	€ 15.000	€ 35.000		€ 0
TOTAAL	€ 504.000	€ 269.000	€ 235.000	47%	€ 0

STATUS: IN UITVOERING (LOOPT DOOR IN 2022)

NL Space Campus

April 2021 is er een exploitatieovereenkomst getekend. Het ontwikkelpad voor NL Space Campus kenmerkt zich door gefaseerde groei met een kleine, lean en mean start. Op basis van resultaten ontwikkelt het plan zich tot een volwaardige bloeiende NL Space Campus met internationale bekendheid en grote toegevoegde waarde.

INTERNATIONALE HOTSPOT VOOR INNOVATIE

In de overeenkomst met de EBDB ligt de focus op vier activiteiten die de ontwikkeling van de Campus versterken:

POSITIONERING EN BUSINESS-DEVELOPMENT

Inmiddels is de naam gewijzigd in NL Space Campus. Er is meer samenhang gecreëerd met het Space Ecosysteem en de personele organisatie is op sterkte gekomen. Naast verschillende nationale en internationale verbindingen wordt ook de regionale component als goede vestigingsplek meegenomen.

GEBIEDSACTIVATIE

Het doel is de campusomgeving aantrekkelijker en toegankelijker te maken. Er zijn plannen ontwikkeld om tijdelijke invulling te geven aan het open veld, gericht op ontmoeting en het delen van kennis. Inmiddels is het definitief ontwerp voor de 'Activatie open veld' klaar en vinden nu alle voorbereidingen plaats, zodat deze werkzaamheden uiterlijk najaar 2022 klaar zullen zijn.

INNOVATIE

Omdat de locatie nog niet beschikt over faciliteiten waarmee startups en scale-ups daadwerkelijk met hardware kunnen werken, aan prototyping kunnen doen of testen kunnen draaien, worden er initiatieven ontwikkeld die daaraan bijdragen. Gewerkt wordt aan het Fablab initiatief en een Antenne Measurement Test Facility. De afgelopen periode is een start gemaakt om beide initiatieven uit te werken samen met de verschillende stakeholders. Zo kunnen ze beide over niet al te lange tijd worden gerealiseerd.

KRUISBESTUIVING

Operationele processen in de teelt kunnen worden geoptimaliseerd, bijvoorbeeld door gebruik te maken van het ruimtevaart meetnetwerk. Het koppelen van de bollenteelt met ruimtevaarttechnologie brengt beide sectoren dicht bij elkaar en biedt nieuwe kansen. Dit geldt niet alleen voor bollenondernemers, maar ook voor het onderwijs. In februari 2022 heeft, in samenwerking met Greenport Duin en Bollenstreek, een evenement plaatsgevonden bij Unmanned Valley. Tijdens het evenement werd de complementariteit van ruimtevaarttechniek en dronetechniek belicht en de inzetbaarheid voor innovatieve oplossingen en mogelijkheden binnen de Greenport. De uitwerking van dit evenement gaat leiden tot een heldere vraagstelling en een pilotproject.

Businesscase Blueport

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

De economie rond watergebonden bedrijvigheid versterken en de samenwerking van watergebonden bedrijven vergroten door:

- 1 Verdichting van het sloepennetwerk in de Duin en Bollenstreek, met meerdere verbindingen tussen de Ringvaart en Trekvaart.
- 2 De positionering van de regio als Vaarnetwerk aan Zee, waarbij de regio bekendheid vergaart als complete vaarbestemming met stad, strand, plassen en bollen.
- 3 Onderzoek doen naar de regionale meerwaarde van een zeejachthaven in Katwijk

BEOOGD RESULTAAT

- Minstens twee extra doorsteken naar de Ringvaart tussen Hillegom en Katwijk in 2030.
- De bestedingen per boot per nacht in de Duin en Bollenstreek worden € 100 in 2030.

Daarmee draagt deze businesscase bij aan:

- 5% meer toeristen in de Duin en Bollenstreek in 2021.
- 6% meer banen in de toeristische sector van de Duin en Bollenstreek in 2030.
- 5% toename van uitgave per toerist in de Duin en Bollenstreek in 2030.

STAKEHOLDERS

Provincie Zuid Holland • Holland Rijnland • gemeenten Duin en Bollenstreek e.a.

FINANCIËN

Gerealiseerd zonder middelen vanuit de Economische Agenda.

STATUS: AFGEROND

Masterplan Trekvaart

WATERRIJKE KANSEN

Water dooradert de Duin en Bollenstreek. De regio grenst aan zee, er zijn twee vaarten (de Ringvaart en de Leidsevaart/Haarlemmertrekvaart) en het gebied is rijk aan kleinere waterwegen. Toch heeft de regio, als het gaat om waterrecreatie en watersport, niet de naam. En dat terwijl er zo veel potentiële kansen aanwezig zijn, zowel voor inwoners als toeristen.

VAN WENSELIJKHEID NAAR HAALBAARHEID

Het beter benutten van de potentie van de waterrijke regio vraagt om denken vanuit mogelijkheden. Dus niet vanuit belemmeringen zoals financiering of wet- en regelgeving, je mag immers niet ‘zomaar’ werken aan water. Maar hier is gestart vanuit wenselijkheid. Vanuit uitdagingen. Vanuit omdenken. Vanuit te verwachte opbrengsten (zowel financieel als in beleving en ervaring voor bezoekers). Om daarna, vanuit wensen en plannen, samen met alle betrokken partijen (ondernemers en overheid samen) de wensen te beoordelen op haalbaarheid. Daarbij wordt er ook gekeken naar creatieve mogelijkheden van cofinanciering, waardoor ondernemers minder afhankelijkheid worden van overheid of waterschap.

Het masterplan Trekvaart was al gereed bij aanvang van de uitvoering van de Economische Agenda. De wethouder van Hillegom heeft (water) toerisme in zijn portefeuille en is vanuit die hoedanigheid actief betrokken bij het uitwerken van de verschillende opties tot het beter benutten van het water en de waterrecreatie. Hieronder valt ook het vergroten van het aantal aanlegplaatsen tussen Hillegom en Leiden.

Vanuit de gemeente Teylingen zijn er diverse initiatieven opgepakt (plannen voor en door ondernemers), waarmee het watertoerisme wordt gestimuleerd en de economische kansen worden benut. Ondernemers, Warmond Marketing, gemeente Teylingen en het Hoogheemraadschap van Rijnland bekijken samen de verschillende opties en realisatiemogelijkheden, waaronder een hop-on-hop-off-route rondom de Kaag. De EBDB heeft hierbij een katalyserende rol.

De ontwikkeling van een zeejachthaven bij Katwijk is niet voortgezet bij gebrek aan interesse vanuit de stakeholders. Ook is er geen gegadigde gevonden om het project op te pakken.

Businesscase Flower Science

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

- 1 Economische groei door de Greenport Duin en Bollenstreek onderscheidend te ontwikkelen en positioneren t.o.v. én in samenhang met andere Greenports.
- 2 Een toonaangevend nationaal en internationaal onderwijs- en onderzoeksklimaat met een sterke focus op ondernemersvragen.
- 3 Een sterk organiserend vermogen van (en de financiële impuls voor) de 4 O's in de sierteelt.
- 4 Het benutten en stimuleren van de innovatiekracht en creativiteit van de nieuwe generatie.

(BEOOGD) RESULTAAT

- Een onderscheidend imago als slagvaardige, duurzame en innovatieve Greenport. Blijkt uit beleidsbeïnvloeding andere overheden, media-aandacht en de mate waarin organisaties ons zien als sterke samenwerkingspartner (#samenwerkingsovereenkomsten).
- Twee nationaal relevante onderzoeksprojecten gericht op economische ontwikkeling of verduurzaming van de Greenport.
- Aantoonbare aandacht van een relevante (groene) kennisinstelling door de aanstelling van 1 lector en 1 practor voor issues die leven bij ondernemers.
- Aantoonbare hogere economische groei van deze Greenport t.o.v. de groei in de sector op nationaal niveau. Focus op sierteelt.
- Ondernemerstevredenheid over vestigingsplaats = 8.

STATUS: AFGEROND

Network en Lobby

PROJECTEIGENAAR

Stichting Greenport Duin en Bollenstreek

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Andries Middag

STAKEHOLDERS

Greenport Duin en Bollenstreek • Bollentelers, grondeigenaren, ondernemers • AJDB • Brancheorganisaties LTO en KAVB • Onderwijsinstellingen (mbo, hbo, wo) • Provincies • Waterschap • Overige Greenports

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Economische groei door de Greenport Duin en Bollenstreek onderscheidend te ontwikkelen en positioneren t.o.v. en in samenhang met andere Greenports. Het benutten en stimuleren van de innovatiekracht en creativiteit van de nieuwe generatie.

(BEOOGD) RESULTAAT

Greenport DB heeft een onderscheidend imago als slagvaardige, duurzame en innovatieve Greenport. Dit blijkt uit beleidsbeïnvloeding, media-aandacht en de positie als sterke samenwerkingspartner. Deze Greenport, met de focus op sierteelt, heeft een aantoonbare hogere economische groei ten opzichte van andere Greenports. De ondernemerstevredenheid over de Greenport als vestigingsplaats ligt op een 8. Het ontwikkelen van twee nationale relevante onderzoeksprojecten gericht op economische ontwikkeling en/of verduurzaming van de Greenport.

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 960.000	€ 154.000	€ 347.000	36%	€ 459.000

STATUS: AFGEROND

Network en Lobby

Network vormt de basis voor bestaande en nieuwe samenwerking binnen en buiten de Greenport. Lobby zorgt voor ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordiging van de Greenport, opgestelde lobbybrieven voor de regionale en landelijke politiek en lobby bij onderwijsinstellingen.

Network & lobby dragen bij aan:

- Economische groei door de Greenport Duin en Bollenstreek onderscheidend te ontwikkelen en positioneren ten opzichte van, en in samenhang met, andere Greenports.
- Toonaangevend nationaal en internationaal onderwijs- en onderzoeks-klimaat, met sterke focus op ondernemersvragen.
- Sterk organiserend vermogen van (en een financiële impuls voor) de 4 O's (onderzoek, onderwijs, overheid en ondernemers) in de sierteelt.
- Benutten en stimuleren van innovatiekracht en creativiteit van de nieuwe generatie

In september 2019 is de programmamanager van Greenport Duin en Bollenstreek gestart. Tot die tijd trad het platform Flower Science op als verbinder en activator tussen ondernemers, onderzoek, onderwijs, en overheid. Een zeer actief platform, zeker rond thema's als innovatie en verduurzaming. Network en Lobby borduurt voort op de bereikte resultaten, bouwt het netwerk verder uit en verstevigt de (economische) positie van de Greenport. In 2020 en 2021 is de Greenport zeer actief geweest, waarbij corona ook hier wel effect heeft gehad op de organisatie en uitvoering van de verschillende network en lobbyactiviteiten.

HET BELANG VAN DE STREEK STAAT VOOROP

Network en lobby gaat vooral over het zien van kansen, over het benutten van mogelijkheden, over analyseren en inventariseren, over verbinden en enthousiasmeren. Met het doel samen in beweging te komen en concrete en zichtbare resultaten voor de Greenport op te leveren.

SAMEN VERSNELLEN EN INNOVEREN

In de aanpak staat de samenhang tussen inhoudelijke zaken centraal, met de nadruk op sociaal-maatschappelijke thema's. Voor een stevige en onderscheidende economische positie van de Greenport draait het niet alleen om teelt, maar ook om verduurzaming, ecosysteem, onderwijs en arbeidsmarkt, goed werkgeverschap en goede huisvesting. Het zijn thema's met vraagstukken waar alle partijen in de Greenport - direct of indirect - mee te maken hebben en afhankelijk van zijn. Versnellen en innoveren is mogelijk door in een vroegtijdig stadium de krachten te bundelen en op alle fronten te kiezen voor samenwerking.

VAN BOL TOT BEREIKBAARHEID

Bij kennisontwikkeling en innovatie in de Greenport zal snel aan de Universiteit Wageningen worden gedacht. De Greenport heeft echter ook te maken met vraagstukken op het gebied van transport, logistiek, materiaalstromen, kwaliteitsverbetering, etc. Dus in verbinding, aanpak, projecten en oplossingen ligt de focus niet alleen op bekende en voor de hand liggende samenwerkingsverbanden, maar wordt ook nadrukkelijk gekeken naar een bredere insteek/benadering en vernieuwende opties.

Thema's waarop de Greenport met Network en Lobby actief is en haar invloed doet gelden:

- Ruimte en bereikbaarheid. Van regionale bereikbaarheid (overleg met overheden) tot het uitoefenen van invloed bij de invulling en ontwikkeling van ruimtelijke ordening.
- Duurzaamheid en innovatie. Van Bollenpolder van de toekomst tot het raamwerk Vitale Teelt. Van Greenport Duin en Bollenstreek klimaat-neutraal 2040 tot onderzoeksprogramma's circulariteit en biodiversiteit bollenteelt.
- Onderwijs en arbeidsmarkt (zowel regionaal als landelijk).
- Positionering.
- Overige (waar in 2020 en 2021 digitale coronacrisisactiviteiten onder vielen).

Na 2021 zijn de activiteiten voortkomend uit dit project zelfstandig door de Greenport voortgezet. Binnenkort wordt het project door de EBDB formeel afgerond.

Tourism, Knowledge, Brandstrategy

PROJECTEIGENAAR

Stichting Greenport Duin en Bollenstreek

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Andries Middag

STAKEHOLDERS

Onderwijs • Rabobank • Holland Rijnland • overige Greenports • Gemeenten • Keukenhof

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Tourism maakt de verbinding tussen Greenport en Toerisme. Knowledge betreft het benutten en stimuleren van de innovatiekracht en creativiteit van de nieuwe en de huidige generatie. Brandstrategy werkt aan een onderscheidend imago als slagvaardige, duurzame en innovatieve Greenport.

(BEOOGD) RESULTAAT

Blijvend economische toegevoegde waarde ontwikkelen in de context van Greenport Nederland.

	OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	COFINANCIERING		
			PRIVAAT	PROCENT	PUBLIEK
TOURISM	€ 29.000	€ 27.000	€ 2.000		€ 0
KNOWLEDGE	€ 206.000	€ 110.000	€ 96.000		€ 0
BRANDSTRATEGY	€ 90.000	€ 61.000	€ 19.000		€ 10.000
TOTAL	€ 325.000	€ 198.000	€ 117.000	36%	€ 10.000

STATUS: AFGEROND

Tourism, Knowledge, Brandstrategy

KNOWLEDGE

Het deelproject Knowledge betreft het benutten en stimuleren van de innovatiekracht en creativiteit van de nieuwe en de huidige generatie. Verankering van dit project wordt door de Greenport opgepakt. Aan een Flower Science Academy wordt gewerkt. Er worden gesprekken gevoerd met alle relevante partijen.

De samenwerking met instellingen vanuit het wo, hbo en mbo worden versterkt o.a. door ontwikkeling van voor de Greenport relevant studie-materiaal.

Ook interessant is de wervingscampagne voor de sierteelt: Heroes in Green. Deze heeft al meerdere studenten en werknemers (waaronder zij-instromers) weten aan te trekken. Daarbij gaan 'Knowledge en Branding' hand in hand. En dat geldt ook voor de tweede editie van de regionale Tuinbouw Battle; een uitdagende strijd in tulpen teelt voor groep 7 en 8 van verschillende regionale basisscholen.

TOURISM

Het deelproject Tourism legt de verbinding tussen Greenport en Toerisme.

Eind 2020 is een online sessie over agrotourisme georganiseerd. Een inspirerende bijeenkomst, die een aantal ondernemers al heeft aangezet tot concrete stappen op het gebied van (verblijfs)toerisme in het buitengebied. Ook gemeenten zijn geactiveerd om hiermee verder aan de slag te gaan.

BRAND STRATEGY

Vanaf mei 2021 is de documentaireserie Bollenjongens vertoond op Omroep West. Er is zelfs kans dat de documentaire méér dan alleen regionale publiciteit gaat krijgen. Dit initiatief is een bijzondere primeur, ontstaan en gemaakt vanuit de businesscase Flower Science. De bloembollensector wordt door 11 jonge ondernemers belicht. Met liefde voor het vak, aandacht voor innovatie en duurzaamheid én het belang van een toekomstbestendige teelt. Ook het mooie buitengebied komt volop in beeld. De serie geeft antwoord op vele (bollen)vragen. Bollenjongens verrijkt de kennis van regionale inwoners en toont de teelt en de omgeving vanuit een breder perspectief. Het project wordt binnenkort door de EBDB formeel afgerond.

STATUS: IN UITVOERING (LOOPT DOOR IN 2022)

Precisielandbouw

PROJECTEIGENAAR

KAVB

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Annika Versloot

STAKEHOLDERS

KAVB • Anthos • Wageningen University & Research (WUR) • Cremer Speciaal machines B.V. • Machinefabriek Steketee B.V. • AGRISIM B.V. • BKD • Lokale bollenondernemers

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

De productie van de Nederlandse bollenteelt optimaliseren en gelijktijdig werken aan een duurzamere teelt met minder afhankelijkheid van gewasbeschermingsmiddelen, waarbij de toepassing van precisielandbouw en de nieuwste technologische ontwikkelingen bijdragen aan het versneld behalen van de doelstelling.

(BEOOGD) RESULTAAT

Economisch en milieutechnisch vitale bollenteelt.

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 1.560.000	€ 100.000	€ 680.000	43%	€ 780.000

STATUS: IN UITVOERING (LOOPT DOOR IN 2022)

Precisielandbouw

In dit project draait het om vitale bloembollenteelt, vanuit economisch én milieutechnisch oogpunt. Meerdere partners uit de regio werken samen aan nieuwe technieken voor het toepassen van precisielandbouw in de bloembollensector. Voor deze technieken worden cross-overs gemaakt met Space/Tech en Health. Het project heeft een nationaal karakter en draagt bij aan de economische- innovatiekracht van de Duin en Bollenstreek. Het onderzoeksprogramma van de topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen van het ministerie van LNV past in de visie 'Vitale teelt Bloembollen 2030'. Dat onderzoeksprogramma heeft een doorlooptijd van 4 jaar en is begin 2019 van start gegaan. Wageningen University & Research (WUR) voert het project uit in de regio Duin en Bollenstreek, in samenwerking met brancheorganisatie KAVB en ondernemers. Er is in 2019 een stevige basis gelegd voor de uitvoering van het programma. Over het vervolg in 2020 en 2021 zijn betrokkenen zeer tevreden.

BOLLENTEELT OPTIMALISEREN MET NIEUWSTE TECHNOLOGIE

Technologische ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op, óók in de bollenteelt. Binnen dit project testen programmapartners samen de modernste technologieën in de kapitaalintensieve bollenteelt (dus met veel machines in het productieproces). In precisielandbouw wordt o.a. gebruikgemaakt van visiontechnieken (automatische inspectie/scan), robotica, kunstmatige intelligentie en big data. Testresultaten zullen worden gebruikt om – met precisielandbouw die steeds verder doorontwikkelt – de uitdagingen van de bloembollensector aan te gaan. Voor dit onderzoeksprogramma zijn een aantal werkpakketten vastgesteld.

HET VELD

Dit werkpakket is gericht op de ontwikkeling van een autonoom rijdende machine die zich met name focust op ziekzoeken in het veld: een robot-ziekzoeker. Er is in Hillegom een proefveld bij een kweker aangelegd, waar met virus (TBV en TVX voor de kenners onder ons) besmette tulpenbollen én gezonde bollen zijn geplant. Een oude ziekzoekkar is ingezet, voorzien van nieuwe algoritmes met deep learning. De algoritmes worden op basis van testresultaten steeds verder uitgebreid, wat steeds betere scores oplevert. De resultaten uit 2020 en 2021 zijn heel goed te noemen en vanuit de teelt is dan ook zeer enthousiast gereageerd.

VERWERKING

Dit werkpakket focust zich op de bol die al uit de grond is en wordt verwerkt in de schuur. Het project onderzoekt de methodiek die zieke of afwijkende bollen detecteert en koppelt deze aan een systeem waarmee die bollen automatisch worden verwijderd. Ruim 600 bollen zijn onderzocht met behulp van geavanceerde vision- en cameratechnieken. Nauwkeurige vergelijkingen tussen zieke en gezonde bollen (met geavanceerde meetopstellingen) hebben interessante kenmerken opgeleverd. De input uit de onderzoeksfase wordt gebruikt om een machine te ontwikkelen bij Cremer Speciaal machines. Ook hier is het vak zeer enthousiast over. In 2022 wordt verder verkend hoe de sortering via 3D-camera's in een testopstelling kan gaan werken en in hoeverre AI in staat is de verschillende uiterlijke kenmerken te onderscheiden.

DATAMANAGEMENT

In samenwerking met Wageningen Economic Research is onderzocht en overeengekomen op welke wijze dit werkpakket moet worden vormgegeven. Focus ligt op het bij elkaar brengen van (nu nog) afzonderlijke data in de bollenketen. Ook zijn er gespreksrondes gehouden met kwekers en handelaren om meer input te vergaren over kansen op het gebied van datamanagement. Het WOFOST- model (computersimulatie van groei-ontwikkeling) wordt geactualiseerd op basis van de nieuwste inzichten en geïmplementeerd in samenwerking met een marktpartij.

STATUS: AFGEROND

Bollenpolder van de Toekomst

PROJECTEIGENAAR

Greenport Duin en Bollenstreek

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Andries Middag

STAKEHOLDERS

Hoogheemraadschap van Rijnland • Provincie Zuid-Holland • KAVB • GOM • Greenport Duin en Bollenstreek • ANLV • Greenportondernemers

DOELSTELLING

Een gebiedsgerichte en integrale aanpak om het bollenlandschap toekomstbestendig te maken. De Hogeveenspolder is een proeftuin voor de hele regio (en daarbuiten). Centraal staan:

- Het creëren van een economisch robuuste bollenpolder, met bijbehorend watersysteem
- Duurzame teelt, met schoon water
- Polder met hoge biodiversiteit
- Beleefbaar landschap

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Een gebiedsgerichte en integrale aanpak om het bollenlandschap toekomstbestendig te maken. De Hogeveensepolder is een proeftuin van en voor de hele regio (en daarbuiten). Het creëren van een economisch robuuste bollenpolder met een bijbehorend watersysteem, duurzame teelt met schoon water, hoge biodiversiteit en een beleefbaar landschap.

(BEOOGD) RESULTAAT

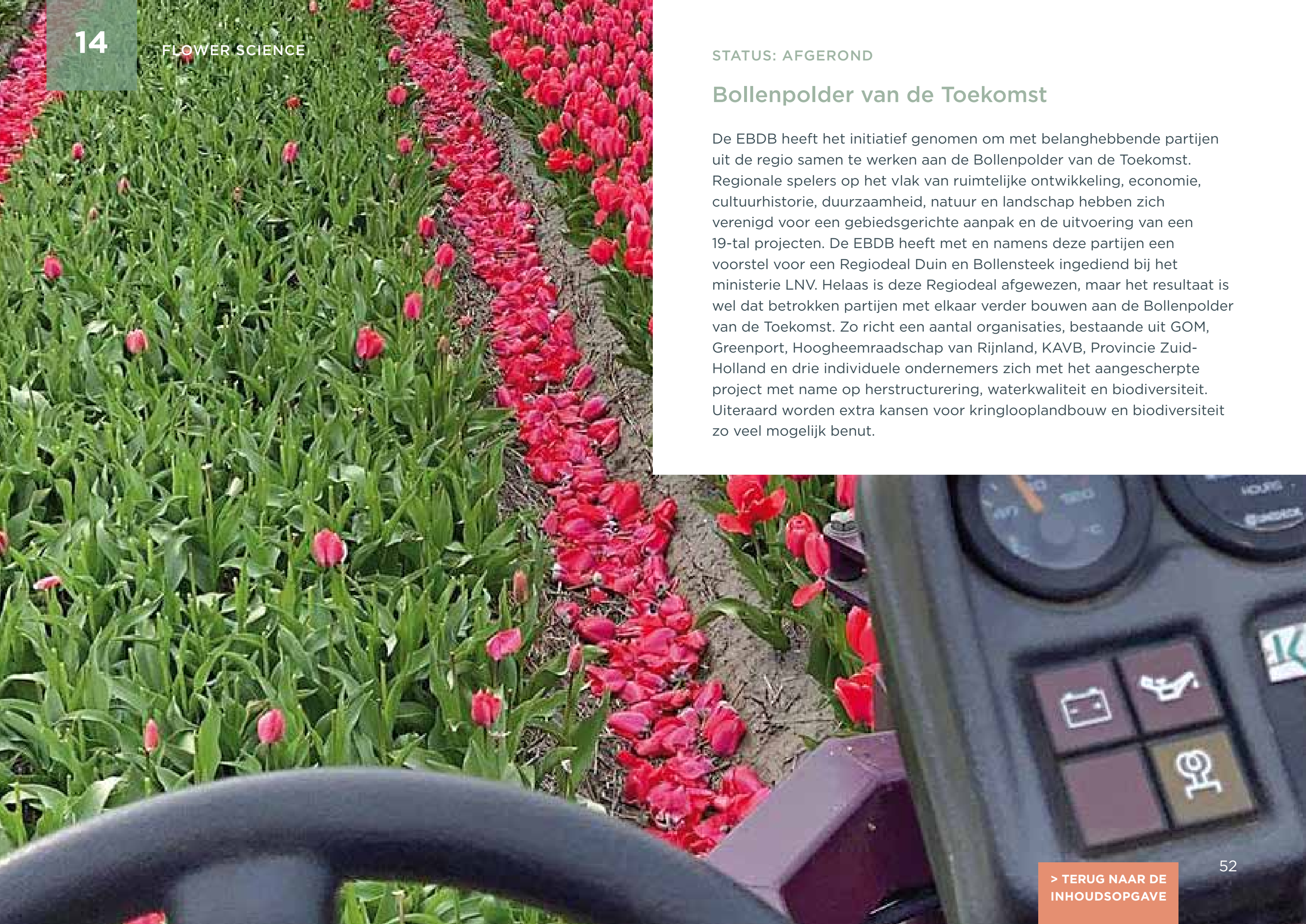
300 ha geherstructureerd bollenlandschap, met toegenomen gemiddelde kaveloppervlakken, rijke biodiversiteit, goede milieukwaliteit en goede toegankelijkheid.

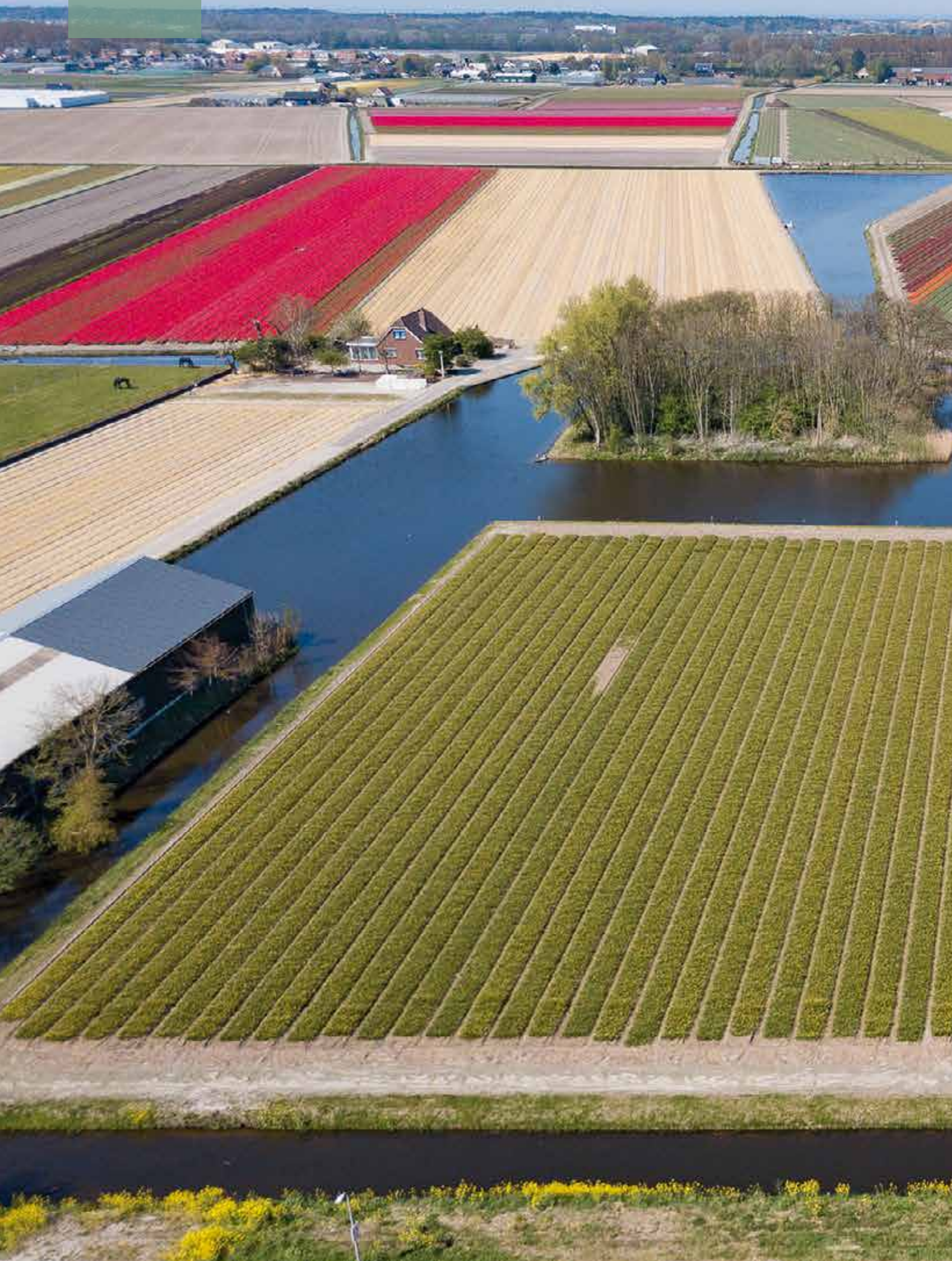
OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 7.000	€ 7.000	€ 0	0%	€ 0

STATUS: AFGEROND

Bollenpolder van de Toekomst

De EBDB heeft het initiatief genomen om met belanghebbende partijen uit de regio samen te werken aan de Bollenpolder van de Toekomst. Regionale spelers op het vlak van ruimtelijke ontwikkeling, economie, cultuurhistorie, duurzaamheid, natuur en landschap hebben zich verenigd voor een gebiedsgerichte aanpak en de uitvoering van een 19-tal projecten. De EBDB heeft met en namens deze partijen een voorstel voor een Regiodeal Duin en Bollensteek ingediend bij het ministerie LNV. Helaas is deze Regiodeal afgewezen, maar het resultaat is wel dat betrokken partijen met elkaar verder bouwen aan de Bollenpolder van de Toekomst. Zo richt een aantal organisaties, bestaande uit GOM, Greenport, Hoogheemraadschap van Rijnland, KAVB, Provincie Zuid-Holland en drie individuele ondernemers zich met het aangescherpte project met name op herstructurering, waterkwaliteit en biodiversiteit. Uiteraard worden extra kansen voor kringlooplandbouw en biodiversiteit zo veel mogelijk benut.

SAMEN WERKEN AAN EEN DUURZAME POLDER

De Greenport is een belangrijke economische cluster, essentieel om te verduurzamen en toekomstbestendig te maken. Daarbij gaat het om kwalitatieve teelt, met de beste opbrengst. Om milieuvriendelijk en duurzaam telen. Om schoon water en schone grond. Om flora en fauna. Om ruimte voor de toerist die wil genieten. Om goede bereikbaarheid en om het karakter van het bollenlandschap. Opgeteld een uitdagend samenspel van belangen en belanghebbenden.

GEZAMENLIJK, GEBIEDSGERICHT EN INTEGRAAL

Regionale partijen hebben besloten om in de Hogeveenspolder, onder de naam Bollenpolder van de Toekomst, de krachten te bundelen en te kijken of (soms tegengestelde) belangen gezamenlijk, gebiedsgericht en integraal kunnen worden opgepakt. Het doel en het eigenbelang van betrokken partijen staat centraal, ieder kijkt naar het vraagstuk vanuit zijn eigen invalshoek. De Bollenpolder is een bundeling van initiatieven. Partijen hebben de wil om constructief met elkaar mee te denken, zeker ook vanwege de voordelen van een gelijktijdige en gezamenlijke aanpak. Het project heeft al tot grote belangstelling geleid van partijen uit én van buiten de regio Rijnland. Het project heeft een voorbeeldfunctie, o.a. voor andere regionale teeltgebieden. Tijdens voorlichtingsbijeenkomsten bleken ondernemers vaak grote natuurliefhebbers te zijn, die genieten van de schoonheid van het landschap. Zij hebben zeer veel belangstelling voor de verwachte opbrengsten van het project, waarbij voor de telers duurzaamheid hét speerpunt is.

Businesscase Regiomarketing

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

- 1 Regiomarketing van de streek als programma vorm laten geven door professionals vanuit de inhoud, onder aansturing van een professional (programma directeur regiomarketing) op gepaste afstand (publiek/private samenwerking) met mandaat en vanuit inhoud. Op deze manier starten we direct vanuit kracht met de inhoud en zetten we meteen in op waardecreatie.
- 2 Vanuit het Programma Regiomarketing wordt gewerkt aan het heel bewust en krachtig neerzetten van het merk en eenduidige positionering van de regio.
- 3 Verdiepen van de gedeelde identiteit en kracht in de Duin en Bollenstreek.
- 4 Het komen tot gebundelde regiomarketing op basis van een implementatieplan.
- 5 Complementair aan Noordwijk Marketing.

(BEOOGD) RESULTAAT

Mediawaarde (impact van een bericht in de media) geeft een indicatie van de opgeleverde PR. Dit kan al snel in de miljoenen euro's lopen. Verder worden de volgende resultaten verwacht:

- Betere zichtbaarheid van de streek als geheel.
- Bevordering van de werkgelegenheid in de streek.
- Aantrekkingskracht op bezoekers.
- Aantrekkingskracht op mensen die in de regio willen (komen) wonen.
- Nieuwe economische activiteiten doordat organisaties/bedrijven gaan samenwerken.
- Aantrekkingskracht voor het vestigingsklimaat voor bedrijven.
- Bijdrage aan betere aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt.

STATUS: AFGEROND

Regiobranding

PROJECTEIGENAAR

EBDB

STAKEHOLDERS

Bewoners, bedrijven, bestuurders en bollenbozen (onderwijs- en kennisinstellingen)

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Een krachtige en eenduidige positionering van de regio.

(BEOOGD) RESULTAAT

Betere zichtbaarheid van de streek als geheel. Bevordering van de werkgelegenheid in de streek. Aantrekkingskracht op bezoekers. Aantrekkingskracht op mensen die in de regio willen (komen) wonen. Nieuwe economische activiteiten doordat organisaties/bedrijven gaan samenwerken. Aantrekkingskracht voor het vestigingsklimaat voor bedrijven. Bijdrage aan betere aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt.

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 325.825	€ 315.825	€ 10.000	3%	€ 0

OVERZICHT VAN OPDRACHTNEMERS EN/OF UITVOERDERS REGIOBRANDING

OPDRACHTNEMER/UITVOERDER	ROL/TAKEN
EBDB	Projecteigenaar Regiobranding
Perfect World Principle	Strategische agenda Regiobranding en het Manifest 'Space in Between'
Bureau Aan Zee	
52 graden Noorderbreedte	Merk & Werkboek Duin en Bollenstreek en overige communicatie
Sandra Nonhebel Projecten	Economic Forum Duin en Bollenstreek
DestinatieX	Verkenning naar de organisatie van Regiobranding/regiomarketing

STATUS: AFGEROND

Regiobranding

De Duin en Bollenstreek is een prachtige en krachtige regio, met alle potentie om zichzelf als uniek merk te positioneren. Om de economische kracht van de totale regio optimaal te benutten, moet je goed weten wie je bent en wat je te bieden hebt. Niet voor niets staat regiomarketing in de Economische Agenda benoemd als randvoorwaardelijke businesscase. Het succes van de andere business-cases hangt immers samen met onderscheidende én herkenbare regiomarketing. Met kenmerkende sterke punten waarmee de streek zich onderscheidt en zichzelf regionaal, nationaal én internationaal stevig op de kaart zet.

Regiobranding, gebaseerd op een breed gedragen verhaal, vormt een stevige fundering voor de verdere ontwikkeling van een toekomstbestendige én economisch weerbare streek.

Het project regiobranding bestond uit de volgende onderdelen:

- 1 Strategische agenda Regiobranding
- 2 Implementatie strategische agenda Regiobranding
- 3 Merk en Werkboek Duin en Bollenstreek
- 4 Economic Forum Duin en Bollenstreek
- 5 Verkenning organisatie regiobranding/regiomarketing

1. STRATEGISCHE AGENDA REGIOBRANDING

In 2019 vond de co-creatie Regiobranding plaats. Ruim 100 stakeholders participeerden middels persoonlijke interviews, diverse doorbraaksessies en een online survey. Resultaat was een breed gedragen manifest 'Space in Between' en de strategische agenda Regiobranding Duin en Bollenstreek.

2. IMPLEMENTATIE STRATEGISCHE AGENDA REGIOBRANDING

Begin 2020 is tijdens een grote stakeholdersbijeenkomst in theater Floralis in Lisse de gemeenschappelijke visie op regiobranding gepresenteerd en is het Manifest van de Duin en Bollenstreek uitgereikt aan de commissaris van de Koning. In het verlengde daarvan is het concept Vrijlanders ontwikkeld: een regiocollectief van betrokkenen die het manifest ondersteunen en uitdragen. Samen willen zij de regionale economie versterken, met respect voor de kostbare vrije ruimte.

Gedurende de coronacrisis heeft de EBDB zich ontpopt als belangrijk (economisch) informatiekanaal door de impact op de regio te monitoren, onderzoeken en presenteren. Dit vanuit het oogpunt van de strategische agenda. Op basis van diverse strategische onderzoeken door Blaauwberg heeft de regio de economische kansen én de bedreigingen nog scherper op het netvlies gekregen. Centraal bij al deze activiteiten stond de strategische agenda Regiobranding.

Tijdens de periode 2018 – 2021 verschenen er uit naam van de EBDB regelmatig nieuwsbrieven, persberichten en berichten op social media en de website. Deze publicaties waren bedoeld om betrokkenen te informeren over de voortgang van de verschillende projecten en businesscases en zo samen ook trots de successen te vieren van behaalde resultaten.

Er is hard gewerkt aan een krachtige en duidelijke nieuwe EBDB-website, die optimaal aansluit bij het manifest en het gedachtegoed Space in Between. De website activeert en faciliteert de verbinding tussen de stakeholders onderling, met het doel óver gemeentegrenzen heen de regionale economische dynamiek te vergroten.

3. MERK EN WERKBOEK DUIN EN BOLLENSTREEK

In samenwerking met Bureau 52 graden Noorderbreedte is in 2021 gewerkt aan een merkwaardenboek, waarmee de opgehaalde kernwaarden van de regio concrete handvatten krijgen. Het boek kan door alle stakeholders gebruikt worden als richtlijn voor eigen communicatie en PR. Het is van belang om deze richtlijn ook in de toekomst verder te implementeren om zo verder te werken aan krachtige en eenduidige regiobranding.

4. ECONOMIC FORUM DUIN EN BOLLENSTREEK

Begin 2021 is het eerste (online) Economic Forum Duin en Bollenstreek georganiseerd; een inspirerend congres waar maar liefst 19 verschillende sprekers met elkaar én met de 300 online deelnemers in gesprek gingen. Samenwerken aan de economische dynamiek in de regio was het centrale thema, met ruimte voor verbinding, inspiratie en het delen van kennis. Het congres werd georganiseerd in samenwerking met Greenport Duin en Bollenstreek. De sfeer en reacties waren positief en constructief en vormen een opmaat naar een volgende (live) editie.

5. VERKENNING ORGANISATIE REGIOBRANDING/REGIOMARKETING

De EBDB en de Stichting Promotie Duin en Bollenstreek (SPDB) hebben een gezamenlijke opdracht uitgezet bij het bureau DestinatieX om een verkenning te laten uitvoeren te doen hoe de Duin en Bollenstreek de branding en de marketing van de regio het beste kan organiseren, inclusief een benchmark bij andere regio's. Resultaat van deze verkenning is een uitgebreid rapport dat aan alle relevante stakeholders is aangeboden en als belangrijke input kan dienen bij toekomstige besluitvorming over dit onderwerp.

STATUS: AFGEROND

Online inspiratie toerisme

PROJECTEIGENAAR

Stichting Promotie Duin en Bollenstreek

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Quirine Kamphuisen

STAKEHOLDERS

Stichting Warmond aan de Kaag • Stichting Hillegom Marketing •
Stichting Lisse Marketing • Stichting Noordwijk Marketing • Gemeenten
• Ondernemers Duin en Bollenstreek

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Bewoners en bezoekers online inspireren en zoveel mogelijk attenderen op mooie regionale toeristische en recreatieve mogelijkheden en events.

(BEOOGD) RESULTAAT

Betere online zichtbaarheid van de streek als geheel, waarbij de focus wordt verlegd naar het regionale totaalaanbod, waaronder het promoten van evenementen en activiteiten.

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 80.000	€ 60.000	€ 20.000	25%	€ 0

STATUS: AFGEROND

Online inspiratie toerisme

Vanuit de kracht van verbinding, hét motto van de EBDB, hebben de diverse destinationmarketingorganisaties hun krachten online gebundeld. Stichting Warmond aan de Kaag, Stichting Hillegom Marketing, Stichting Lisse Marketing en Stichting Noordwijk Marketing gaan actief samen optrekken als het gaat om de online promotie van regionale activiteiten, over gemeentegrenzen heen.

In maart 2021 is er een exploitatiebijdrage beschikbaar gesteld door de EBDB aan het bestuur van de Stichting Promotie Duin en Bollenstreek en is de website visitduinenbollenstreek.nl gelanceerd. Een overkoepelende site, waar alle regionale toeristische informatie gebundeld wordt aangeboden.

TROTS OP TOTAALAANBOD

Op welke manier bewoners of bezoekers zich ook door onze regio begeven, een gemeentegrens wordt makkelijk overschreden. Dan is het niet meer dan logisch dat het toeristische aanbod en evenementen vanuit één gezamenlijk regionaal punt online worden gepresenteerd en gepromoot. De focus van VVV's en lokale destinatieorganisaties was tot nu vooral sterk gericht op alles wat er zich binnen de eigen gemeente afspeelde. De focus is verlegd naar het regionale totaalaanbod, waarbij het promoten van evenementen en activiteiten 'bij de burens' een vanzelfsprekendheid zal worden. Met trotsheid op het totale aanbod dat aansluit bij de beleving van bezoekers en bewoners.

ONLINE EN ONWEERSTAANBAAR

Een gezamenlijke inspirerende website versterkt de regionale mogelijkheden én de vindbaarheid op het web. Gezamenlijke thema's zullen verder worden uitgewerkt en online worden gepresenteerd. De website bevat ook een eventdatabase, waardoor regionale events sneller en overzichtelijker met elkaar kunnen worden gedeeld en gepromoot, binnen én buiten de regio. Naast de website zal de stichting Promotie Duin en Bollenstreek ook actief social media inzetten en de online vindbaarheid vergroten. Dit zal effect hebben binnen de regio, maar ook online onweerstaanbaarheid buiten de regio opleveren. Na afronding van dit project heeft de Stichting Promotie Duin en Bollenstreek (SPDB) de activiteiten zelfstandig voortgezet. Het project wordt binnenkort door de EBDB formeel afgesloten.

Businesscase Greenport

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

- 1 Het creëren van toekomstbestendige kavelproposities voor moderne teeltondernemingen.
- 2 Het op gang brengen van het proces van vrijwillige verkaveling en kavelverbetering door ondernemers en grondeigenaren te activeren.

(BEOOGD) RESULTAAT

- De ambitie is om 300 tot 400 ha teeltareaal te moderniseren.
- Hierdoor zal tevens 80 hectare extra te betelen oppervlak beschikbaar komen.
- Dit leidt tot een effectieve productiestijging op het verbeterde teeltareaal van 20% en dat levert € 2,3 miljoen extra op jaarbasis op.
- Door deze productiestijging neemt de werkgelegenheid naar verwachting toe met 17 fte.

STATUS: AFGEROND

Versnelling herstructurering Greenport

PROJECTEIGENAAR

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM)

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Onno Zwart

STAKEHOLDERS

Gemeenten • Bollentelers en grondeigenaren • Brancheorganisaties LTO en KAVB • Natuur- en landschapsorganisaties

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

Het uitvoeren van een uitgebreide analyse van de kansen op herverkaveling en kavelverbetering. De analyse vormt de basis voor verdere herstructurering van het teeltareaal.

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 40.000	€ 30.000	€ 10.000	25%	€ 0

Versnelling herstructurering Greenport

STATUS

Het project is afgerond. De informatie die de analyse heeft opgeleverd, speelt een belangrijke rol in de uitvoering van herstructureringsplannen door GOM.

RESULTAAT

GOM heeft het onderzoeksresultaat van de Stichting Kavelruil aan belanghebbenden gepresenteerd en, na afronding van het project, een vervolgopdracht verstrekt aan de Stichting Kavelruil.

TOEKOMSTBESTENDIGE KAVELS

De doelstelling van GOM is het tot stand brengen van een economische en ruimtelijke vitale Duin en Bollenstreek, door middel van actieve gebieds- (her)ontwikkeling. Kavelruil, kavelverbetering en herverkaveling dragen bij aan modernisering van het areaal, dus aan vitale economie in een vitaal landschap. GOM is het uitvoerend grondbedrijf, de Greenport-gemeenten zijn de aandeelhouder. Het beleidskader voor de werkzaamheden van GOM is de Intergemeentelijke Structuurvisie.

Voor een gezonde bolleneconomie is het noodzakelijk de van oudsher fijnmazige verkaveling terug te dringen en kavels te moderniseren. Schaalvergroting en grotere verdien capaciteit zijn essentieel voor toekomstbestendige bollenteelt; efficiëntere kavelinrichting heeft direct invloed op de economische waarde van het teeltareaal.

GOM gebruikt de resultaten van de analyse door Stichting Kavelruil bij planontwikkeling en contractering van individuele herstructureringslocaties. Samen met grondeigenaren bekijken ze de opties van verbeterde verkaveling. Dit proces kan niet worden afgedwongen; het succes hangt af van de bereidwilligheid van grondeigenaren en ondernemers. Op verschillende plekken ontstaat er in de regio al herverkaveling, geïnitieerd door grondeigenaren. Een positieve ontwikkeling, waardoor de activiteiten door derden worden voortgezet.

Businesscase Bereikbaarheid

Verbeteren bereikbaarheid

Goede bereikbaarheid is van groot belang voor de Duin en Bollenstreek en voor het succes van de ontwikkeling van alle economische sectoren. Van toerisme tot Health, van Space tot Greenport.

Ondanks het feit dat de primaire verantwoordelijkheid voor grotere infrastructurele projecten bij het Rijk en de provincies ligt, staan er in de Economische Agenda een aantal activiteiten rondom bereikbaarheid opgenomen.

- Openbaar vervoer, met nadruk op ketenmobiliteit binnen de regio en het beter benutten van de potentie van treinstations. De gemeente Teylingen is regionale coördinator.
- Optimale oost- west verbinding(en). Zoals bekend heeft de provincie Noord-Holland zich in 2020 teruggetrokken uit de ontwikkelingen rondom de Duinpolderweg. Dit betekent een flinke streep door de rekening. Zuid-Holland zal begin 2021 de draad weer oppakken, samen met Lisse, Hillegom en Holland Rijnland.
- Bereikbaarheids- en leefbaarheidsproblemen in het middengebied van de Duin en Bollenstreek oppakken. Een van de ontwikkelingen is de aanleg van de Noordelijke randweg Voorhout, waar inmiddels (2021) mee is gestart.
- De aanleg van een regionaal fietspadennetwerk met (snel)fietspaden. De gemeente Katwijk treedt binnen Holland Rijnland op als coördinator voor regionale inbreng.
- Lokale knelpunten en doorstroming openbaar vervoer optimaliseren.

De gemeentelijke portefeuillehouders verkeer en vervoer/openbare ruimte zijn benoemd als projecteigenaar van de businesscase. De gemeenten willen over dit onderwerp actieve inbreng hebben/houden bij (boven)regionale projecten. Daarom moeten zij de belangen van de streek onderling afstemmen en samen de regio vertegenwoordigen. Optreden als één regio is essentieel is om een vuist te kunnen maken en in gesprek te blijven met partijen. Ook tijdens het online Economic Forum, in februari 2021, werd het belang van optimale bereikbaarheid nog eens door alle aanwezigen benadrukt.

De EBDB heeft een reactie gegeven op het conceptrapport 'Regionale Strategie Mobiliteit' en denkt waar mogelijk actief mee. De EBDB is bovendien een van de ondertekenaars van het manifest betere bereikbaarheid Bollenstreek, met de titel 'Waar een wil is, is een 'weg'...'.

Businesscase Onderwijs en Arbeidsmarkt

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

- 1 Door middel van de businesscase Onderwijs en Arbeidsmarkt wordt getracht om de werkgelegenheid te vergroten.
- 2 Voldoende en goed gekwalificeerd personeel realiseren voor alle bedrijven in de vier sectoren van de Economische Agenda van de Duin en Bollenstreek.
- 3 Het vergroten van de instroom in bedrijven vanuit relevante opleidingen en aantrekken van talent om de vervangingsvraag en uitbreidingsvraag op te kunnen vangen.
- 4 Het vergroten/bevorderen van duurzame inzetbaarheid van medewerkers.
- 5 Leerlingen in het voortgezet onderwijs en mbo vroegtijdig kennis laten maken met sectoren in de Duin en Bollenstreek om zodoende de instroom in de opleidingen op langere termijn te vergroten en waarborgen.

(BEOOGD) RESULTAAT

- Kennis, onderwijs, onderzoek en ondernemerschap sluiten in de streek goed op elkaar aan. Die verbinding bevordert een optimaal ondernemings-, innovatie-, en vestigingsklimaat.

STATUS: AFGEROND

Onderwijs en Arbeidsmarkt

PROJECTEIGENAAR

Stichting Fioretti Teylingen

PROJECTLEIDER | PENVOERDER

Mariëla van der Meer

STAKEHOLDERS

MBO Rijnland • ROC Mondriaan • NOVA-college • Wellantcollege •
Rijnlands Lyceum • Hogeschool Inholland • OBDB • Sophiastichting •
Anthos • KAVB • LTO Glaskracht • Greenport Duin en Bollenstreek

OMVANG PROJECT	EXPLOITATIEBIJDRAGE EBDB	PRIVAAT	COFINANCIERING PROCENT	PUBLIEK
€ 409.000	€ 156.000	€ 253.000	62%	€ 0

STATUS: AFGEROND

Onderwijs en Arbeidsmarkt

In dit project wordt de verbinding gelegd tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. De focus ligt met name op techniekonderwijs en de samenwerking met het bedrijfsleven. De businesscase Onderwijs en Arbeidsmarkt hangt samen met het project Flower Science Knowledge uit de businesscase Flower Science.

Na vele initiatieven in voorgaande jaren, die weinig/geen concrete en blijvende stappen hebben opgeleverd, is er vanuit dit project met alle betrokken partijen gesproken over nut en noodzaak van een koppeling tussen bedrijfsleven en onderwijs. Organisaties, partners en stakeholders hebben samen bekeken hoe het vliegwiel in beweging kan worden gebracht. Vanuit verbinding én van binnenuit georganiseerd. Een succesvolle bijeenkomst eind 2019, met 75 deelnemers uit onderwijsveld, bedrijfsleven en overheid heeft geleid tot concrete vervolgstappen en initiatieven. Voor voorjaar 2020 stonden er activiteiten gepland met focus op vervolg en borging.

Corona heeft effect gehad op het strategisch verduurzamen (netwerken en vergroten naamsbekendheid) én op operationele activiteiten. Vanaf maart 2020 lag de focus op 'Wat kan er wél'.

Door alle betrokkenen is bij de uitvoering van de businesscase zo veel mogelijk gebruik gemaakt van digitale oplossingen. Daar waar mogelijk zijn er virtuele initiatieven ontwikkeld en is prioriteit gegeven aan het verduurzamen (borgen) van deze randvoorwaardelijke businesscase.

Het project is verlengd tot maart 2021. Met externe middelen is het project vanaf dat moment met minimaal één jaar zelfstandig voortgezet. Enthousiasme, vertrouwen en samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt en vooral veel dóen blijken succesvolle ingrediënten voor de uitvoering van alle initiatieven. Het vervolg op deze businesscase wordt opgepakt door de Stichting Onderwijs en Arbeidsmarkt Duin en Bollenstreek (OADB). Het project is inmiddels formeel afgerond.

Deze belangrijke businesscase, met invloed op de overige businesscases en projecten, is in 2019 enthousiast 'gelanceerd'. Alle betrokkenen voelen de noodzaak en willen samen concrete resultaten bereiken. Door het programma te borgen in de praktijk wordt een veerkrachtige arbeidsmarkt gerealiseerd.

CONCRETE INITIATIEVEN: BEKEND MAAKT BEMIND

Dat is de overkoepelende titel voor alle projecten die zijn gericht op het basisonderwijs (PO). Rode draad vormt de binding met, en kennis van de leefomgeving. De aanpak is gericht op doen en ervaren. Voorbeelden: de Tuinbouwbattle, het programma van het agrarisch ondernemersfonds en activiteiten STO (innovatieve techniek).

ONDERBOUW EN BOVENBOUW VO

Voor de onderbouw is ingezet op het deelproject 'Kennis van de Duin en Bollenstreek in je DNA' en voor de bovenbouw 'Duin en Bollenstreek unplugged'. Met alle scholen is gesproken en bekeken wat er op dat moment al gebeurde, welk aanbod het beste aansloot bij de behoefte en wat passende vervolgstappen zouden zijn. Er zijn twee pilots ontwikkeld die in schooljaar 2021/2022 verder zijn uitgevoerd (via een digitale omgeving met ruimte voor maatwerk door scholen).

MBO EN HBO

Real life vraagstukken uit het bedrijfsleven staan centraal om optimaal aan te sluiten op de arbeidsmarkt. Corona heeft er overigens toe geleid dat de focus van Greenport en Toerisme (zwaar getroffen sectoren) naar Tech en Health is verlegd. Er zijn, naast een meer projectmatig lesaanbod, ook initiatieven om het onderwijs zelf te flexibiliseren, bijvoorbeeld met hybride vormen van onderwijs, flexibele roosters en een Leven Lang Ontwikkelen agenda. Scholen zoeken ook naar mogelijkheden om, zonder fysieke aanwezigheid van een vestiging, de regio toch optimaal te bedienen.

Businesscase Unmanned Valley

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

- 1 Van Unmanned Valley een creatief en inspirerend 'entrepreneurial ecosystem' maken met internationale allure en aantrekkingskracht voor bedrijven en kennisinstellingen in de Unmanned-sector.
- 2 Voor bedrijven en kennisinstellingen in de Unmanned-sector adequate kantoren, bedrijfsruimten, voorzieningen en testmogelijkheden bieden.

(BEOOGD) RESULTAAT

Unmanned Valley geeft een economische impuls aan de regio. Daarmee draagt deze businesscase bij aan:

- Het verhogen van de werkgelegenheid in de regio met 6% in 2030.
- Doorgroei van Unmanned Valley naar 100 bedrijven, 2000 banen in 2035.

STATUS: AFGEROND

Unmanned Valley

PROJECTEIGENAAR

Stichting Unmanned Valley

STAKEHOLDERS

o.a. TU Delft • Hogeschool Leiden • LiS • Provincie Zuid-Holland •
Rijksvastgoedbedrijf • ESA ESTEC • Connekt • Hogeschool Inholland •
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat • Europees Fonds voor
Regionale Ontwikkelingen (EFRO)

De projecten van Unmanned Valley worden direct aangestuurd vanuit de gemeente Katwijk en vallen buiten de scope en middelen van de EBDB.

Unmanned Valley is inmiddels uit de oprichtingsfase: najaar 2019 is de Stichting opgericht en is de werkorganisatie samengesteld en gestart. Gezamenlijk met ruim 20 partners (zoals TU Delft, provincie Zuid-Holland, Rijksvastgoedbedrijf en Katwijk) wordt er gewerkt aan uitvoering van EFRO-programma Unmanned Valley. Zij dragen bij en investeren in het ecosysteem van Unmanned Valley.

In de eerste opstartfase lag de focus vooral op de oprichting van de Stichting Unmanned Valley en de inrichting van de organisatie. Bestuurlijk wordt er nog gekeken naar verdere verbreding/verbinding met andere stakeholders.

Er is een testveld gerealiseerd van 500 x 500 meter. Samen met de TU Delft is gewerkt aan de realisatie van een uniek eigen 5G fieldlab (sneller, meer data en betrouwbaarder) voor Unmanned Valley.

In 2020 is het fieldlab, ondanks de pandemie, echt tot leven gekomen. Medio 2020 heeft het Rijksvastgoedbedrijf de eerste 3000m² bedrijfsruimte - voor startups en gevestigde bedrijven - in Gebouw 356 beschikbaar gesteld.

In samenwerking met gemeente Katwijk en Arriva is een nieuwe OV-verbinding gerealiseerd: goede bereikbaarheid is een belangrijk pluspunt voor het vestigingsklimaat.

In totaal zijn de indoor en outdoor testfaciliteiten meer dan 300 keer gebruikt, voor een scala aan drone gerelateerde ontwikkelingen, opleidings- en demonstratieactiviteiten.

De technologische toepassingen zijn eindeloos. In samenwerking met andere (regionale) partijen wordt gekeken naar vernieuwende mogelijkheden. Dat is niet alleen voor dronebedrijven zeer interessant, maar ook voor clusters zoals de Greenport. In 2020 heeft de EBDB het initiatief genomen, vanuit de kracht van verbinding, voor een Unmanned Valley bezoek en presentie aan stakeholders van andere EBDB sectoren; een inspirerende (netwerk)bijeenkomst met toekomstmogelijkheden. Daarnaast heeft in het voorjaar van 2022 een workshop plaatsgevonden samen met de Greenport Duin en Bollenstreek en NL Space Campus.

Businesscase Ondernemershuis

DOELSTELLING ECONOMISCHE AGENDA

- 1 Het versterken en vernieuwen van de economische clusters in de Duin en Bollenstreek.
- 2 Het verhogen van tevredenheid onder ondernemers over de dienstverlening van de vijf gemeenten.
- 3 Het stimuleren van innovatie en economische groei in de streek.
- 4 Het stimuleren van effectief en efficiënt zakendoen en duurzaam ondernemen.

(BEOOGD) RESULTAAT

- Alle Duin en Bollenstreek gemeenten in de landelijke top 100 van MKB-vriendelijke gemeenten in 2030.
- Een score van 8 in het ondernemerstevredenheidsonderzoek in 2030.
- Zes cross-sectorale bijeenkomsten die leiden tot tien matches tussen bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen en/of intermediairs via deze bijeenkomsten.

Daarmee draagt deze businesscase bij aan:

- 5% meer starters in de Duin en Bollenstreek in 2030 ten opzichte van 2021.
- 6% meer arbeidsplaatsen in de Duin en Bollenstreek in 2030 ten opzichte van 2018.

STATUS: IN VOORBEREIDING

Ondernemershuis

ONDERNEMERSHUIS EN FONDS STARTENDE EN INNOVATIEVE ONDERNEMERS

In de Economische Agenda 2018-2021 staat het oprichten van een Ondernemershuis als businesscase opgenomen. Dat Ondernemershuis zou moeten functioneren als duidelijk aanspreekpunt voor het verkrijgen van gemeentelijke informatie, voor alle regionale ondernemers, kennisinstellingen en overheid. Naast deze functie als informatiepunt en vraagbaak zou het Ondernemershuis ook als fysieke en virtuele locatie kunnen dienen om te netwerken en elkaar te versterken. Daarbij zouden zowel starters als bestaande ondernemingen wegwijs worden gemaakt in de regionale (ondernemers)netwerken. De onderlinge verbindingen zouden meer synergie opleveren, interessante crossovers en dus een extra economische impuls.

Het idee was bedrijven een 'in-kind' bijdrage te laten leveren aan het Ondernemershuis. Bovendien zou er vanuit deze businesscase een startersfonds worden opgericht, direct onder de Economic Board vallend. Zo'n fonds zou leningen en garanties verstrekken aan startende en innovatieve ondernemers.

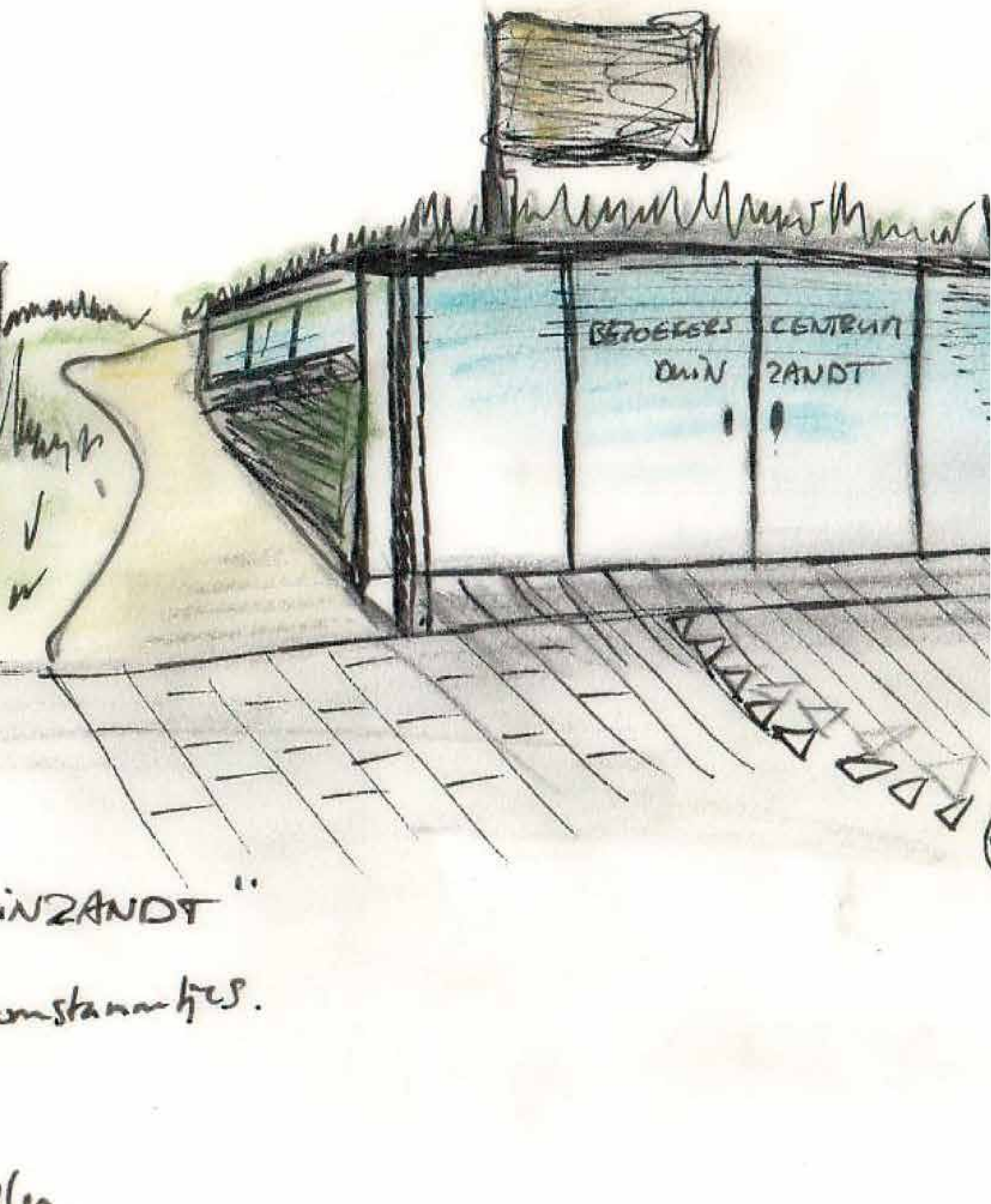
De geformuleerde doelen:

- Het versterken en vernieuwen van de economische clusters in de regio.
- Het verhogen van ondernemerstevredenheid over de gemeentelijke dienstverlening.
- Het stimuleren van innovatie en economische groei in de streek.
- Het stimuleren van effectief en efficiënt zakendoen en duurzaam ondernemen.

Ondanks het intensief aanjagen van deze businesscase, het voeren van verkennende gesprekken en het aanjagen van (latente) mogelijkheden is het Ondernemershuis (nog) niet van de grond gekomen. De beoogde projecteigenaar, het Bedrijfsleven Bollenstreek, stond als zodanig in de Economische Agenda vermeld. Zij hebben te kennen gegeven wel betrokken te willen blijven, maar geen projectleider te willen zijn.

De EBDB is en blijft van mening dat deze waardevolle businesscase alsnog vorm zou moeten krijgen. Om die reden gaat de board onverminderd door met verkenningen en netwerkgesprekken om innovatie, ondernemerschap en dienstverlening van de overheid samen te brengen in een dynamisch en eigentijds Ondernemershuis.

De EBDB heeft een plan ontwikkeld met PLNT uit Leiden, maar de daadwerkelijke realisatie hangt mede af van de continuïteit van de EBDB na tussenjaar 2022.

Overige projecten

Naast alle genoemde businesscases en projecten uit de Economische Agenda zijn er twee belangrijke regionale projecten in ontwikkeling, waar de EBDB bij betrokken is.

NATIONAAL PARK HOLLANDSE DUINEN

Dit is een park 'nieuwe stijl', dat een sterke verbinding wil maken tussen stad, natuur, cultuur en landschap. Het park beslaat een lange en brede kuststrook, van Hoek van Holland tot Hillegom. Ook diverse dorpen in de Bollenstreek, Keukenhof, het Oosterduinse Meer, bossen en bloembollenvelden maken deel uit van het park. De verbindende plannen van Hollandse Duinen sluiten zeer goed aan bij de ambitie van de Duin en Bollenstreek. De totale regio wil zich immers profileren als gezonde en energieke regio met een kuuroordstatus. De EBDB wil als strategisch partner de (economische) kansen die Hollandse Duinen voor onze regio biedt dan ook ondersteunen, stimuleren en versterken.

RUÏNE VAN TEYLINGEN

Teylingen is bezig met de ontwikkeling van plannen voor - het gebied rond - de Ruïne van Teylingen. Zo krijgt de regio er naar alle waarschijnlijkheid een toeristische trekpleister bij, die bovendien de jaarrond recreatie in onze regio stimuleert en versterkt. De EBDB volgt de ontwikkelingen rond de Tuinen van Teylingen, een samenkost van oude historie en recente ontwikkeling van de Bollenstreek, op de voet. Voorjaar 2021 heeft de gemeente marktpartijen uitgenodigd om mee te denken over de ontwikkelingen bij de Ruïne van Teylingen.

SPACE

De regio als aantrekkelijk gebied voor hightech innovaties

ESTHER PETERS

Directeur-bestuurder NL Space Campus

De kracht van verbinding

In de Economische Agenda Duin en Bollenstreek 2018-2021 stonden vier sectoren centraal: Space, Toerisme, Health en Greenport. Doelstelling was het versterken en stimuleren van de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven binnen deze sectoren én het aanjagen van cross-overs.

De kracht van verbinding!

“De NL Space Campus bevindt zich in een unieke omgeving, met meer dan 3000 hightech professionals en jaarlijks ruim 120.000 zakelijke bezoekers bij ESA ESTEC (het grootste technologische hart van het Europese ruimtevaartagency ESA), het Europese Galileo Reference Centre (waar alle navigatiedata wordt gemonitord en onderzocht), het Space Business Innovation Centre (waar al 120 start-ups zijn geboren en ontwikkeld die baanbrekende innovaties met gebruik van ruimtevaarttechnologie en data bewerkstelligen) en op 30 kilometer afstand drie worldclass universiteiten waar we sterk mee zijn verbonden.”

EEN SCHAT AAN KENNIS!

“De complexiteit van vraagstukken neemt toe en dat vraagt om innovatieve oplossingen. Ruimtevaarttechnologie (en data!) is bij uitstek een “enabling technology” en kan dus ook innovaties in andere sectoren triggeren. Een sterk innovatief ecosysteem draagt daaraan bij. Een plek en ecosysteem waar wordt samengewerkt en samengekomen en waar open innovatie wordt gefaciliteerd en gestimuleerd door tal van events en programmering: dat is precies waar de NL Space Campus voor

staat, met steun van de EBDB. Laagdrempelig brengen we ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid samen en laten we hen kennis delen.”

CROSS-SECTORAAL & INNOVATIEF

“Met behulp van onder andere de EBDB wordt de cross-sectorale samenwerking en innovatie in de streek verder versterkt. Inmiddels heeft er bijvoorbeeld een innovatiesessie plaatsgevonden door een samenwerking tussen Greenport (tijdens hun succesvolle GreenportLIVE), Unmanned Valley en NL Space Campus en gloren er pilotprojecten in de bollenteelt, waarbij ruimtevaarttechnologie - gecombineerd met dronetechnologie - wordt ingezet. Ook heeft Noordwijk Marketing samen met NL Space Campus een hackaton begeleid, waarbij jong talent op basis van ruimtevaartdata tot vernieuwende oplossingen is gekomen voor duurzaam toerisme.”

“De NL Space Campus verhoogt samen met de andere clusters het kennis- en innovatieniveau in de regio. Wij trekken daardoor weer meer jong talent en nieuwe bedrijvigheid naar de Duin en Bollenstreek!”

TOERISME

Over gemeentegrenzen heen kijken!

QUIRINE KAMPHUISEN

Voorzitter Stichting Promotie Duin en Bollenstreek

“De EBDB heeft aan de Stichting Promotie Duin en Bollenstreek eind 2020 een financiële bijdrage verstrekt om de samenwerking op het gebied van online regiomarketing te versterken. Dit heeft onder andere geresulteerd in de ontwikkeling van de online portal [visitbollenstreek.nl](https://www.visitbollenstreek.nl) waar het toeristisch aanbod van de Duin en Bollenstreek onder de aandacht wordt gebracht. Ook is er een regionale eventdatabase gecreëerd waarin alle events op een makkelijke en overzichtelijke manier kunnen worden gepresenteerd.”

MERKBEKENDHEID

“Er zijn specifieke thema’s van de Duin en Bollenstreek uitgewerkt op basis van de denkrichting ‘Space in between’ en de strategische visie op de ‘Gezonde en energieke regio’. Regionale evenementen zullen op basis van thema’s geselecteerd

en gepromoot worden, waardoor we bouwen aan de merkbekendheid en de positionering van de streek. Daarnaast is ook een Facebookpagina [visitduinenbollenstreek](https://www.facebook.com/visitduinenbollenstreek) gelanceerd, waar de verschillende marketingorganisaties/VVV’s van de Duin en Bollenstreek met elkaar zorgdragen voor de content.”

INTENSIEVE SAMENWERKING

“Wat mooi is om te zien, is dat de samenwerking geïntensiveerd is. Dat geldt niet alleen op operationeel niveau met de lokale marketingorganisaties/VVV’s, maar op bestuurlijk niveau via de Stichting Promotie Duin en Bollenstreek. Dit heeft er ook voor gezorgd dat de lokale VVV’s over gemeentegrenzen heen zijn gaan kijken en dat ook de ondernemers blij zijn met de extra regionale zichtbaarheid. Juist deze praktische insteek zorgt ervoor dat kansen sneller worden gezien en verbindingen sneller worden gelegd.”

DE KRACHT VAN VERBINDING

“De verbinding is vooral gelegd met de projecten vanuit de businesscase Gezonde en energieke regio. Mooie voorbeelden daarvan zijn de (online) promotie van de DB4Daagse, het wandel-evenement waar ook bestuursleden in de Raad

van Advies en het bestuur van de DB4Daagse zijn toegetreden, het maken van verbindingen met ondernemers aan deze vierdaagse en de koppeling met het platform Healthy Life, waar ruim 600 aanbieders op het gebied van gezond en energiek te vinden zijn, onderverdeeld in diverse thema’s waarin zowel de bezoeker als de bewoner in geïnteresseerd kan zijn. Thema’s zoals werken aan je hart, goed voor je luchtwegen en werken aan ontspanning. Daarnaast natuurlijk de promotie van de Space activiteiten en het Space cluster via de website en in de afgelopen maanden is er extra aandacht besteed aan de bloemen met o.a. een koppeling naar Bloemenradar en aan het prachtige initiatief *Enjoy the flowers, respect our pride*.”

“Ik denk dat de Duin en Bollenstreek klaar is voor een integrale aanpak in plaats van een sectorale aanpak. De businesscase Gezond en energiek en eigenlijk ook de online inspiratie tonen aan dat deze alleen succesvol kunnen zijn als we op alle fronten samenwerken. Destinatiemarketing, de verantwoordelijkheid van de lokale marketingorganisaties, gaat over zoveel meer dan alleen toerisme. Het gaat over het inspireren van bewoners, bedrijven en bezoekers. Laten we samenwerken op thema’s die versterkend werken.”

GREENPORT

Aansprekende, succesvolle en inspirerende projecten!

ANDRIES MIDDAG

Programmamanager Greenport Duin en Bollenstreek

“In de afgelopen 3 jaar heeft de samenwerking tussen Greenport Duin en Bollenstreek en de EBDB ervoor gezorgd dat wij als Greenport ons portfolio van programma’s, projecten en activiteiten verder hebben kunnen uitbreiden en versterken. De bijdrage van circa € 450.000,- bestond voor circa 1/3 uit onze eigen exploitatie en heeft eraan bijgedragen dat we succesvolle en inspirerende bijeenkomsten voor onze doelgroepen konden blijven organiseren (live, hybride en digitaal), dat we onze netwerk- en lobbyfunctie o.a. in Den Haag d.m.v. onze landelijke koepel Greenports NL konden verstevigen én dat we een aantal concrete programma’s, projecten en activiteiten konden toevoegen. Een aansprekend voorbeeld daarvan is onze samenwerking met de Bollenjongens, zowel voor als achter de schermen, resulterend in o.a. de tv-serie Bollenjongens, Het Bollenjongens Gala en de Bollenjongens Deal. Verder is er veel samenwerking geweest met personen en organisaties die actief zijn in de onderwijs- en arbeidsmarkt binnen en buiten onze regio. Binnen de regio vaak samen met Onderwijs en Arbeidsmarkt (OADB), buiten de regio met diverse onderwijsinstellingen van mbo (Yuverta,

Rijnland) tot hbo (Hogeschool InHolland, HAS Den Bosch, HvL) of universiteiten (Wageningen UR, LDE, UvA). Afgelopen voorjaar trokken we nog samen op bij de (succesvolle) organisatie van het eerste Vier De Lente Festival.”

NIEUWE VERBINDINGEN

“Er zijn zeker nieuwe verbindingen gemaakt met andere sectoren, zowel binnen onze regio als daarbuiten. Zo lopen er inmiddels meerdere projecten waarin studenten en onderzoekers van economische en levenswetenschappelijke opleidingen (van HAS Den Bosch, HvL, Wageningen UR, LDE) hun kennis en vaardigheden inzetten om ondernemers en organisaties in de tuinbouw te helpen hun bedrijfsvoering verder te verduurzamen. Zij leren daarbij van ons hoe theorie en praktijk op het erf en op het land bij elkaar komen. Uit onze pogingen om een succesvolle samenwerking met partijen in en om het ruimtevaartcluster in Noordwijk op te zetten, is in ieder geval één concreet businesspartnership voortgevloeid en we zetten ons er, samen met onze partners bij Unmanned Valley Valkenburg, voor in om die ontluikende samenwerking verder uit te bouwen

GREENPORT

en andere personen en organisaties aan te laten sluiten. Op individueel niveau is in de afgelopen jaren door meerdere ondernemers uit het Greenportcluster samengewerkt met partijen uit de toeristische sector, bij het opzetten en doorontwikkelen van zogenaamde ‘agrotouristische’ activiteiten. Bekende voorbeelden zijn Tulip Barn, Tulip Experience Amsterdam, FAM Flower Farm en De Tulperij.”

SAMENWERKENDE SECTOREN

In zijn algemeenheid kun je zeggen dat bij vrijwel al onze activiteiten, en in bijna al onze projecten en programma’s, personen en partijen uit verschillende sectoren deelnemen. Naast die verbindingen met toerisme, ruimtevaart en tuinbouw maken we ook verbindingen tussen activiteiten van bestuurders, politici en medewerkers van overheden en activiteiten van ondernemers, onderzoekers, onderwijzers en leerlingen uit het tuinbouwcluster. Deze zijn van groot belang voor alle betrokkenen. Er gebeurt veel, maar dat van elkaar weten, op elkaar afstemmen en samen optrekken gaat bijna nooit goed zonder die verbindingen. Daarin spelen wij als Greenport op de voor ons relevante thema’s al jarenlang een nuttig en noodzakelijke rol.

TOEKOMST & UITDAGINGEN

De uitdagingen die voor ons liggen:

- 1 Basis (randvoorwaarden voor ondernemerschap) op orde, specifiek m.b.t. programma Greenport Duin en Bollenstreek 2040 Klimaatneutraal, regionale bereikbaarheid, herstructurering, kavelruil en Ruimtelijke Ordening (fysieke ruimte voor ontwikkeling, snelle afhandeling vergunningen, ontplooiën nevenactiviteiten).
- 2 Extra inzet en bijbehorende resultaten gericht op het herstel van circulariteit en biodiversiteit in onze regio: verder verfraaien en inhoudelijk ‘laden’ van het fraaie visitekaartje dat wij al zijn.
- 3 Doorontwikkeling van ons concept voor inspirerende netwerkbijeenkomsten GreenportLIVE met de hulp van derden.
- 4 Verbindingen met Unmanned Valley & NL Space Cluster verder versterken en uitwerken.
- 5 Boeien, binden en doorontwikkelen van nieuw en bestaand personeel: huisvesting, instroom (groen) onderwijs bevorderen, leven lang leren in samenwerking met derden verder vorm en inhoud geven.

HEALTH

Gezonde en energieke regio

HANS VAN BUITEN

Initiatiefnemer van onder ander kuuroordstatus Noordwijk en Duin en Bollen Vierdaagse

“EDBD heeft financiële bijdragen geleverd aan de businesscase Gezonde en energieke regio, de kuuroordstatus van Noordwijk en de bewerking van een conceptaanpak Vierdaags Wandelfestijn.

Door de kuuroordstatus zijn er nu werkgroepen bezig met concrete invullingen voor ondernemers en instellingen. Zo is een werkgroep in gesprek met vijf ondernemers/investeerders voor de specifieke invulling van waterpartijen en Thalasso en is er onderling overleg om te zorgen dat de plannen elkaar aanvullen. Inmiddels zijn er medische arrangementen samengesteld en getoetst bij een Raad van Bestuurslid van een grote reisorganisatie; we gaan in augustus van

start met de verkoop van deze arrangementen. Het wandelfestijn is gereed, de organisatie staat en de aanmeldingen zijn nu mogelijk. Inmiddels hebben zich al meer dan 1500 mensen aangemeld en de komende tijd zal de KNWB starten met de werving op landelijk niveau. Het project Tuin van Holland is nu in volle gang in samenwerking met de provincie Zuid-Holland en subsidieprogramma van Leader. Er komt onder andere een kuuroord-menu, er wordt een inspiratiereis naar Baskenland georganiseerd en er zijn voorbereidingen gestart voor studieprojecten met hbo- en mbo-opleidingen in samenwerking met KHN, NOV en Leader. Ook is een aanzet gemaakt om sportrevalidatie in samenwerking met een zorghotel op te pakken; de gesprekken hierover lopen nu. Veel andere kleinere projecten zijn afgerond en een aantal zijn nog in een afrondingsfase.”

“In algemene zin is er vanuit de sector een samenwerking op gang gekomen met veel partijen zoals de provincie Zuid-Holland, Leader, NOV en KHN, de Voedsel familie, Dutch Cuisine en ook andere partijen. De samenwerking bestaat uit het ontwikkelen van concepten en ook zijn er externe financiële middelen ter beschikking gesteld voor de projecten in De Tuin van Holland. Er is intensief

contact met de Stichting Promotie Duin en Bollenstreek op het gebied van Gezonde en energieke regio. Zeker vanuit het wandelevenement, de DB4daagse, kan hier een basis worden gelegd voor de start van een regionale marketingorganisatie. Ook zijn er individuele contacten met ondernemers die behoren tot andere sectoren; denk daarbij aan De Keukenhof en Stichting Gildemeesters Bollenstreek.”

Verdere samenwerking zal op gang komen omdat de medische arrangementen worden aangeboden door regionale aanbieders en ook de activiteiten voortvloeiend uit de Tuin van Holland krijgen op termijn een aanpak vanuit de regio. Binnenkort geven twee specialisten uit Duitsland aan een geselecteerd gezelschap een presentatie over het gebruik van Thalasso en de verdienmodellen voor ondernemers. Genodigden zijn eigenaren van hotels, wethouders en ondernemers uit de regio. Op regionaal niveau zouden we nog meer kunnen samenwerken, bijvoorbeeld via een development board, bestaande uit voorzitters van de verschillende sectoren. Zij zouden regelmatig bij elkaar kunnen komen om de eigen activiteiten toe te lichten en te zoeken naar overlap, versterking of kansen voor de eigen sector én de overige sectoren.”

Resultaten Economische Agenda 2018 – 2021

De EBDB kijkt terug op de periode 2018 – 2021. Maar liefst 10 van de 11 businesscases uit de Economische Agenda zijn in beweging gebracht, waarbij 18 projecten zijn geïnitieerd en uitgevoerd.

STRATEGISCH FUNDAMENT

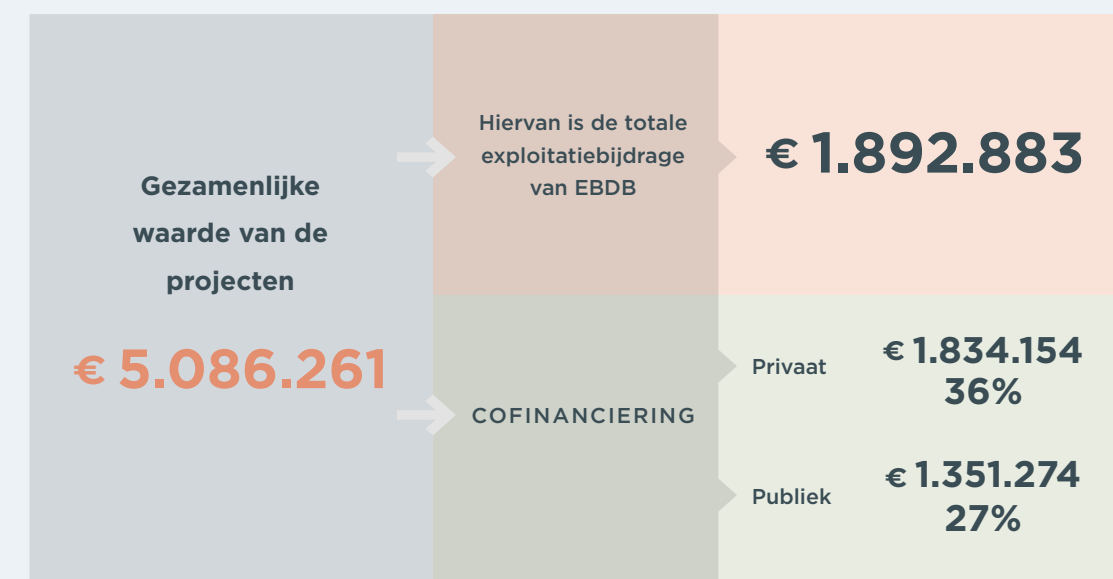
Afgelopen jaren zijn er in samenwerking met regionale koepelorganisaties zoals de KHN en het Bedrijfsleven Bollenstreek belangrijke strategische rapporten opgeleverd, waaronder de Structuuropgaven van de Duin en Bollenstreek, de visie 'Op weg naar de Stip op de horizon' en de 'Visie Duin en Bollenstreek 2030'. Daarnaast heeft de EBDB inhoudelijke en strategische input aan-geleverd voor economische groei en ontwikkelingen (inclusief de bijbehorende governance) voor de periode na 2021. Bovendien is de samenwerking en het draagvlak in de regio beter dan ooit.

SUCCESVOLLE PROJECTEN

De Economische Agenda heeft handen en voeten gekregen. Denk bijvoorbeeld aan de kuuroordstatus van Noordwijk, de succesvolle uitrol van wetenschappelijk onderzoek via Flower Science en de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Daarnaast heeft de EBDB vanuit de businesscase Regiomarketing gewerkt aan de positionering van de regio. Naast het uitdragen van het manifest 'Space in Between' ligt er een Merk- en Werkboek voor de organisatie van regiomarketing. Onderdeel van de positionering was het eerste Economic Forum Duin en Bollenstreek dat begin 2021 plaatsvond en waar ruim 300 stakeholders online aan deelnamen. De Businesscase 'Ondernemershuis en startersfonds' is de enige businesscase die niet in uitvoering is gebracht. Hier-voor ligt wél een inhoudelijk plan klaar, maar er is nog geen slagvaardige projecteigenaar gevonden.

FINANCIËLE RESULTATEN

In de Economische Agenda 2018 – 2021 was een totaalbedrag voor alle businesscases begroot van € 4.640.000,- (exclusief Unmanned Valley en inclusief een mogelijke bijdrage van € 709.151 van de gemeente Katwijk). Per 31 december 2021 is de gerealiseerde totale waarde van de businesscases € 5.086.261,- (exclusief Unmanned Valley en inclusief een bijdrage van Katwijk van € 7.950,-). Er is een private cofinanciering gerealiseerd van 36%. Dit is een groter percentage dan de aanvankelijk met de gemeenten afgesproken 25%.

De totale gerealiseerde cofinanciering bedraagt 63%. Dit betekent dat tegenover iedere door de gemeenten geïnvesteerde euro ongeveer 2 euro cofinanciering staat.

CORONACRISIS: ACTIE & INITIATIEF

Een aanzienlijk deel van de periode 2018 – 2021 stond in het teken van de coronacrisis. Tijdens de crisis is de EBDB volop doorgegaan met het aanjagen van de businesscases uit de Economische Agenda en het betrekken en informeren van de stakeholders.

Een slimme streek aan de slag

In het eerste kwartaal van 2021 publiceerde de EBDB drie op elkaar aansluitende studies. Deze reeks studies schetst de structuur van de regio en er worden adviezen gegeven hoe van de Duin en Bollenstreek een slimmere streek gemaakt kan worden.

1. Structuuropgaven voor de Duin en Bollenstreek.
2. Een slimme streek is op haar toekomst voorbereid.
3. Een slimme streek aan de slag.

STRUCTUUROPGAVEN

Het rapport 'Structuuropgaven voor de Duin en Bollenstreek' is een actueel rapport over de onderliggende economische structuur van de regio. Uitgangspunt van de Economische Agenda is dat een veerkrachtige regio niet alleen een mooie plek is om te wonen en te recreëren, maar ook een gezonde eigen economie weet op te bouwen én vast te houden. Een gezonde economie rust op een robuust fundament en zal zich na een crisis veel sneller herstellen dan een economie die al langer weinig slagkracht heeft.

NUT, NOODZAAK EN VOORWAARDEN

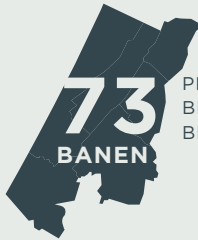
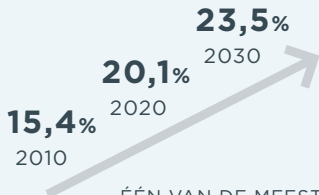
De tweede studie met het rapport 'Een slimme streek is op haar toekomst voorbereid' gaat over het nut en de noodzaak van structuurversterking in de Duin en Bollenstreek. De derde studie 'Een slimme streek aan de slag' schetst de voorwaarden voor verdere structuurversterking.

BOUWSTENEN VOOR DE TOEKOMST

De studies vormen het strategisch perspectief voor de streek. Tevens vinden er inhoudelijke sessies plaats met ondernemers, bestuurders en onderwijsinstellingen. De studies en de uitkomsten van de sessies zijn en worden gebruikt als bouwstenen voor de toekomst.

DUIN EN BOLLENSTREEK

TEN OPZICHTE VAN DE 40 ECONOMISCHE REGIO'S IN NEDERLAND

				PLAATS
 WERKGELEGENHEID	77.385 (>12 UUR PER WEEK) 106.000 LEDEN BEROEPSBEVOLKING (15-75 JAAR, WERKEND OF WERKZOEKEND)	 73 BANEN PER 100 LEDEN BEROEPSBEVOLKING	 PENDEL-OVERSCHOT VAN RUIM 28.500 PERSONEN MET EEN BAAN	40
 OPLEIDINGSNIVEAU	35.000 PERSONEN HBO OF HOGER 33% VAN DE BEROEPSBEVOLKING 38% GEMIDDELDE NL	 24.000 NIET HOGER OPGELEID DAN MBO 2 33% VAN DE BEROEPSBEVOLKING 20,5% GEMIDDELDE NL	33%	24
 VERGRIJZING	 15,4% 2010 20,1% 2020 23,5% 2030 ÉÉN VAN DE MEEST VERGRIJSDE REGIO'S VAN DE RANDSTAD	 38.600 OUDEREN 65+ 20,1% VAN DE POPULATIE 19,5% GEMIDDELDE NL	20,1%	20
 ONDERNEMERSCHAP	21.200 VESTIGINGEN KVK HANDELSREGISTER 2020 INCLUSIEF ZZP'ERS	 1.105 VESTIGINGEN OP 10.000 INWONERS 1.233 GEMIDDELDE NL	1.105	26
 VERHUISMOBILITEIT	DE MOBILITEIT IS UIT TE DRUKKEN IN ÉÉN CIJFER: DE REKENKUNDIGE VERVANGINGSSNELHEID	 OFTEWEL: HOEVEEL JAAR DUURT HET VOORDAT DE GEHELE POPULATIE REKENKUNDIG GEZIEN 'VERVANGEN' IS?	23 JAAR	35

2022

The year in between

De economische kracht en potentie van de regio benutten, dat is waar het om draait. Doen er zich kansen voor, zelfs in tussenjaar 2022, dan stapt de Economic Board naar voren. Als verbinder. Als aanjager. Als investeerder in de toekomst. Een slimme streek staat immers niet stil en kijkt vooruit!

OPWEKKEN WINDENERGIE

GEACCEPTEERD REALISATIEPLAN

In het belang van de energietransitie én de ruimtelijke kwaliteit en inrichting van de Duin en Bollenstreek willen een aantal partijen (LTO Noord, KAVB, Greenport Duin en Bollenstreek en agrarische ondernemers) vóór de zomer van 2023 een geaccepteerd realisatieplan tot stand hebben gebracht rondom het opwekken van windenergie in de Duin en Bollenstreek. Uitgangspunt is het energieverbruik van de agrarische sector te dekken, en zo mogelijk ook de bebouwde omgeving. De EBDB is gevraagd om een exploitatiebijdrage voor de totstandkoming van dit realisatieplan (onderdeel van de strategische regionale agenda) rondom haalbaarheid en scenario's.

AUTONOOM VAREN

FUTUREPROOF FERRY

Pont FERRY is een autonoom varende duurzame pont, ontwikkeld door Future Mobility Network. Zomer 2021 heeft de ferry tussen Koudenhorn en Kagerzoom, nog met een bediener aan boord, meer dan 3000 bezoekers naar de overkant gebracht. De ferry draait op zonne-energie en gebruikt slimme koers- en besturings-technologie. Zomer 2022 wordt de volgende stap gezet richting volledig autonoom varen. FERRY is een samenwerkingsverband tussen bedrijven, onderwijs en overheid en een interessante cross-over tussen de sectoren toerisme en tech. EBDB draagt met een exploitatiebijdrage bij aan verschillende innovaties voor het vaarseizoen 2022, plus een kansenverkenning van toekomstige toepassingsmogelijkheden van autonoom vervoer.

Een ode aan de Duin en Bollenstreek

VIER DE LENTE FESTIVAL VOOR EN DOOR JONGEREN

Jongeren bij de regio betrekken, dat was het doel van het Vier de Lente festival. Zondag na het corso vond in Hillegom, midden tussen de kleurige velden, de kick-off plaats van een nieuw muziekfestival. Als side-event van het Bloemencorso Bollenstreek stond hier de jeugd centraal. Alles draaide om de trots voor het corso en de bollenteelt, dus de groei en bloei van de eigen streek. 500 mensen gingen, zeker bij het optreden van het Amsterdamse dj-trio Kris Kross, uit hun bol. Het Vier de Lente Festival, dat een eigen award uitreikte aan de Bollenjongens, is een jaarlijks terugkerend en groeiend event, dat op wisselende locaties in de Bollenstreek zal plaatsvinden. Samen met een aantal partners, waaronder Greenport Duin en Bollenstreek, investeerde EBDB in deze kansrijke primeur.

CORSO 2022 MIJN STREEK. ONS GELUK.

De 75e editie van het corso reed voor het eerst sinds 2019 weer. Op het allerlaatste moment trok een sponsor zich terug en zou er één praalwagen niet mee kunnen rijden. EBDB koos voor een imposant slotakkoord van de Economische Agenda en adopteerde lastminute deze praalwagen van de Stichting Bloemencorso Bollenstreek. Zo werd De EBDB trotse deelnemer, met een ode aan de prachtige streek, en de promotie van de Duin en Bollen Vierdaagse. Het werd een bijzondere en zonovergoten dag waarop inwoners, ondernemers, vrijwilligers en bezoekers zich meer dan ooit verbonden voelden. Mijn streek. Ons geluk.

De toekomst maken we samen

Met een glazen bol, hoe toepasselijk ook in onze regio, valt de toekomst niet te voorspellen. Daarom blijven stakeholders van binnen en buiten de regio samen de schouders zetten onder het toekomstbestendig maken van de Duin en Bollenstreek.

Er is de afgelopen jaren, met de Economische Agenda als vertrekpunt, een solide basis gelegd voor de toekomst. De gemeenten werken intensiever samen en het besef is volop aanwezig dat er regionaal én cross-sectoraal moet worden opgetrokken.

Gandhi zei het al: 'De toekomst hangt af van wat je NU aan het doen bent'. De EBDB heeft dan ook een toekomstvisie opgesteld, [de 4-pager Duin en Bollenstreek 2030](#).

Belangrijke highlights uit deze visie:

- Digitalisering, verduurzaming en human capital zijn drie dominante transitie die kansen bieden voor de regio.
- Een verandering van perspectief, meer van buiten naar binnen kijken in plaats van andersom, versterkt de regionale concurrentiekracht.
- De drie kansrijke clusters zijn:
 - 1 Greenport
 - 2 Toerisme, Recreatie en Gezondheid
 - 3 Innovatieve kenniseconomie.
- Een aangescherpte Economische Agenda en voortzetting van stevige samenwerking zijn de basisingrediënten. Dé sleutel voor succes ligt bij focus en ambitie, draagvlak én uitvoeringskracht.
- EBDB pleit voor sterkere governance, met een nadrukkelijke rol voor het bedrijfsleven.

Onmisbaar bij het uitvoeren van deze strategische toekomstvisie is naar de mening van de EBDB de structuur van een krachtige en slagvaardige impactorganisatie. In overleg met de gemeenten is besloten om het jaar 2022 als tussenjaar te benoemen. Een jaar waarin wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe (strategische) Economische Agenda en de bijbehorende governance. De 4-pager van EBDB heeft tot doel waardevolle en inspirerende input te leveren. De tweede helft van 2022 zal samen met overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen invulling worden gegeven aan de regionale economische toekomstplannen.

DE KRACHT VAN VERBINDING

info@ebdb.nl

www.ebdb.nl

Colofon

UITGEVER Economic Board Duin en Bollenstreek (EBDB)

CONCEPT & DESIGN 52 graden noorderbreedte, Noordwijkerhout